

EL FET CASTELLER

Alba Sentís Figueras

13 DE FEBRER EL 2017

INDEX

INTRODUCCIÓ	3
QUÈ SÓN ELS CASTELLS?	4
HISTORIA DELS CASTELLS	5
La muixeranga	6
De la muixeranga al ball de valencians.....	6
Arrels i inicis dels castells (S. XVIII - 1850).....	7
La Primera Època d'Or (1851 – 1893)	8
La Decadència (1894 – 1925).....	10
La Renaixença (1926 – 1939)	11
Franquisme i transició (1939 – 1981).....	12
La Segona Època d'Or (1981 – actualitat)	14
TIPUS DE CASTELLS	15
ELS ELEMENTS D'UN CASTELL.....	19
Pom de dalt:.....	19
Tronc:	20
Folre i manilles:	20
Pinya:	21
Puntals:	22
Baix:.....	22
DIADES CASTELLERES MÉS IMPORTANTS DEL 2016	23
Sant Joan a Valls:	23
Festa major de Terrassa:	24
Les Santes de Mataró:	25
Sant Magí a Tarragona.....	26
Sant Felix a Vilafranca	27
Santa Tecla a Tarragona.....	28
Concurs a Torredembarra.....	29
La Mercè a Barcelona.....	31
Diada de colles estrangeres:.....	32
Concurs casteller a Tarragona	33
Mercadal a Reus	36
Santa Úrsula a Valls	36

Sant Narcís a Girona	37
Tot Sants a Vilafranca	38
Diada dels Minyons de Terrassa	39
CALEN NORMES ALS CASTELLS?	41
ANAR O NO ANAR AL CONCURS	41
QUÈ ÉS LA CCCC?	42
TRADICIÓ O ESPORT?	42
PATRIMONI INMATERIAL DE L'HUMANITAT.....	44
L'EXPANSIÓ I L'EVOLUCIÓ DELS CASTELLS	45
Jornals:.....	45
Nombre d'integrants de la colla	45
Territori	47
L'augment de les colles castelleres al segle XX	49
Expansió territorial de les colles	50
CONCLUSIÓ	55

INTRODUCCIÓ

“A casa, sempre m’han dit, que per aconseguir el que vulgui, el que jo vulgui, no cal ser ni alt ni baix, ni prim no gros, ni guapo ni lleig, a mi sempre m’han dit que el que cal es tenir moltes ganes de aconseguir-ho i trobar molts amics que també en tinguin de ganes. I els he trobat.” Així és com comença la pel·lícula Enxaneta, i és com jo vull començar el meu treball de recerca, perquè m’he adonat que és la veritat.

Des de fa cinc anys faig castells a la colla castellera del meu poble, *Los Xics Caleros*, gràcies a fer castells vaig canviar la meva forma de ser i la meva forma de pensar, es pot dir que vaig créixer amb els castells. He pogut pujar a un munt de castells, he conegut moltes persones i he viscut experiències inoblidables, però també m’he adonat que molta gent només veu el perill que comporta fer-los i es pensen que fer castells és només pujar. Però no, hi ha molt més al darrere, sopars, festes, excursions, amics i una gran família. Per a mi els castells és una forma de viure, és la meva forma de viure, i amb aquest treball vull donar a conèixer a la gent una mica més d’un fet i d’un sentiment que mou a milers de persones. Vull que vegin el meu món.

Avui en dia, al món hi ha moltes colles, tots som castellers però cada colla vestim una camisa diferent, això sí, a dins de la colla tots som iguals, no importa d’on venim, què estudiem, o de què treballem. Hi ha de tot, des de gent importat, influent, polítics, empresaris, avis, nens, treballadors... una barreja de gent de diferent àmbits i diferents ideologies que comparteixen un únic objectiu.

Quan fem castells a plaça és habitual veure a la gent bocabadada mirant cap dalt, els turistes no s’ho acaben de creure i els de casa gaudim com el primer dia. És un espectacle tan digne de observar com una gran obra d’art, tant alta que provoca que tothom que hi passa per davant, sense excepció, acabi mirant amunt, una construcció com la Sagrada Família, d’Antoni Gaudí, que segons diuen es va inspirar en els castells per projectar i construir les seves torres.

QUÈ SÓN ELS CASTELLS?

Els castells són una de les manifestacions culturals més impressionants i singulars d'Europa, consisteixen en la construcció de torres humanes de fins a 9 i 10 pisos d'alçada.

Sota el tradicional lema que els identifica "força, equilibri, valor i seny", els castells constitueixen una fantàstica targeta de presentació de Catalunya a tot món. Contemplar una exhibició castellerana i, especialment, participar-hi és una experiència apassionant que deixa posar en manifest la lluita per l'autosuperació individual i col·lectiva, l'esforç per assolir un objectiu i la integració de gent de totes les edats, cultures, condicions i capacitats sota un mateix projecte.

Els castells són un resultat visual certament espectacular, van juntament a tot tipus de vivències i de sensacions, es sustenten bàsicament en valors com l'esforç, la preparació, la tenacitat, l'audàcia, la millora, l'amistat, la solidaritat i la rivalitat algunes vegades. Tot això amb un alt esperit d'equip i amb el segell de l'esforç compartit.

Ser d'una colla castellerana va més enllà de fer una activitat o voler millorar les teves qualitats físiques ja que quan fas castells assoleixes un repte que no sols vols aconseguir tu, sinó que el comparteixes amb moltes persones més ja que

és una activitat que requereix l'ajut de molta gent. I és que els castellers desenvolupen molts valors, alguns de tipus físic com l'agilitat, la resistència, l'equilibri i la força; i d'altres de tipus psíquic com prendre decisions, treballar en equip o la confiança en un mateix.

Castellers de Vilafranca guanyadora del premi de fotografia britànica Travel Photographer of the Year

HISTORIA DELS CASTELLS

L'origen dels castells fa més de cent anys que es debat i ha generat moltes teories diferents. Algunes les podem descartar en seguida perquè no tenen cap base històrica o estan motivades clarament per passions localistes. Per altra banda, s'han comparat els castells amb tradicions exòtiques que poden resultar curioses i atractives, però és poc probable que estiguin relacionades amb el seu origen. La teoria més recent i acceptada apunta la possibilitat que les actuals torres humanes catalanes tinguin les arrels al nord d'Àfrica.

Els castells podrien provenir, indirectament, dels acròbates del Magreb. Es tracta de grups itinerants, organitzats per un patró, que van de poble en poble fent diverses acrobàcies i construccions humanes. Des del 1838 actuen en circs europeus i nord-americans, on la seva tradició s'ha barrejat amb altres elements.

Tot hi que no hi ha moltes dades, fins a l'expulsió dels moriscs, l'any 1609, diverses comarques del regne de València eren poblades exclusivament per musulmans, els quals devien mantenir la seva llengua, cultura, religió i festes. Si comparem els acròbates amb la muixeranga del País Valencià, trobem moltes semblances com les construccions, el component burlesc i que siguin dirigits per un home amb un bastó a la mà.

La muixeranga

La muixeranga del País Valencià és una tradició que s'ha mantingut a diversos llocs. Aquests grups actuen molt poc fora del seu poble, de manera que són pràcticament desconeguts més enllà de l'àmbit estrictament local, excepte la d'Algemesí, que és la més coneguda. Possiblement és per això que en cada lloc es fa un ball i unes construccions diferents; tenim algunes notícies de muixeranges que hi havia en altres pobles però van desaparèixer i també indiquen que tenien elements únics.

Des de 1996 s'han creat o recuperat mitja dotzena de muixeranges i s'està fent un esforç per millorar la seva difusió.

Es considera la muixeranga com una única tradició perquè les seves variants locals, malgrat ser diferents entre elles, comparteixen algunes figures i també els components que defineixen el seu caràcter: el component acrobàtic, el burlesc, el religiós i el coreogràfic.

Ball de valencians

De la muixeranga al ball de valencians

El ball de valencians es va crear a Tarragona 1687 i combina elements típics de la comarca, com el ball, els vestits i la música, amb diverses construccions humanes copiades de la muixeranga valenciana. Durant el segle XVIII es va difondre pel Camp de Tarragona i la falta de tradició va facilitar que cada poble en fes una versió pròpia.

Muixeranga d'Algemesí

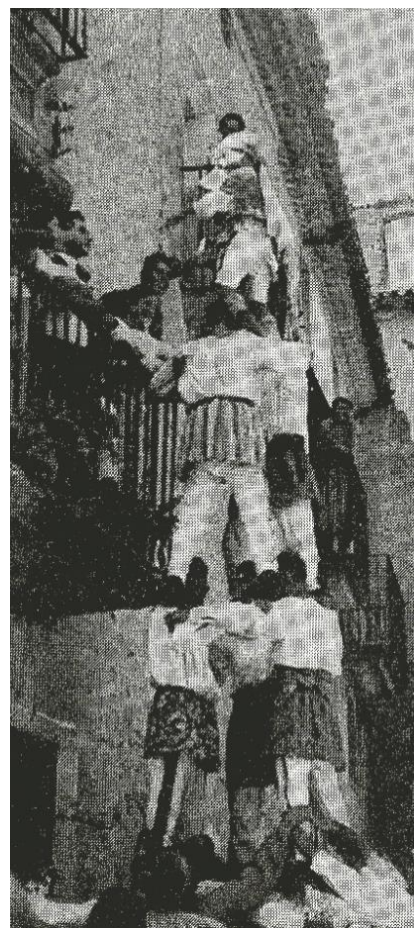
A principis del segle XIX es van formar a Valls dos grups de ball de valencians i la rivalitat entre ells els va impulsar a fer construccions cada vegada més altes, però una torre més alta ha de tenir a la base cada vegada més ampla. La decisió d'abandonar les torres per centrar-se en els castells és el que va fer dels vallencs els primers castellers. A partir del pilar i del castell (el 3) es van inventar, el castell de 2 pilars i el de 4, i després el 4 amb agulla i el 5.

Un altre canvi important va afectar l'aixecador, posició que ja trobem en algunes construccions dels acròbates del Magreb i la muixeranga d'Algemesí. A partir de principis del segle XIX ja no es posa dret, sinó que es queda acotxat. Segurament la primera vegada va ser per accident, i com que era més fàcil i segur, però igualment vàlid, ràpidament es convertí en la norma. L'enganeta pujava damunt dels ronyons de l'acotxador fins el 1866.

Arrels i inicis dels castells (S. XVIII - 1850)

A finals del segle XVIII principis del XIX els balls de valencians ja tenien un lloc destacat dintre de les festes majors de la Catalunya Nova i, per les Festes Decennals de Valls, el 2 de febrer de 1801, un ball de valencians de pagesos vallencs fer diversos pilars durant la processó en honor a la Mare de Déu de la Candela.

Aquesta primera actuació d'un ball de pagesos a Valls es considera l'arrel de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, que en els seus primers anys va ser coneguda com la "Colla dels Pagesos", en contraposició amb la "Colla dels Menestrals". Aquesta dualitat es troba documentada des del 1805.

2 de febrer de 1801 Primera actuació

Són anys en què l'activitat es diferencia dels balls de valencians amb la pèrdua total de la dansa i l'increment de nivell en les construccions. Així mateix, s'estableix la tècnica actual de castells amb bases de pilars, es conforma el pom de dalt (si bé amb l'aixecador encara dret o mig dret) i, amb els anys, s'introdueixen els folres per als castells més difícils, com el 2 de 8.

Els primers castells de vuit es van assolir el 1819, després de la Primera Guerra Carlina, i es va mantenir el nivell general de les dues colles malgrat l'aturada de la Segona Carlinada, que va acabar el 1849.

Els castells són, en aquest temps, un fenomen genuïnament vallenc, però les dues agrupacions es popularitzen per tot el Camp de Tarragona i el Penedès, on actuen contractades en viles i ciutats tot rebent l'ajuda de castellers locals. D'aquesta participació en festes majors forànies surt el nom de "Xiquets de Valls". En alguns casos, com Tarragona o Vilafranca del Penedès, la relació d'aquestes poblacions amb les colles es fa molt estreta. De fet, sobre la dècada de 1850, les colles dels Pagesos i dels Menestrals passen a ser anomenades, respectivament, com "Muixerra" i "Roser". Aquest canvi de nom es deu al fet que les confraries vilafranquines del Bon Jesús (dita popularment Muixerra) i de la Verge del Roser contractaven cadascuna una colla per a les seves festes.

La Primera Època d'Or (1851 – 1893)

Una de les etapes més controvertides per als historiadors és la que engloba els anys anteriors a la tercera Guerra Carlina, particularment l'anomenat "Trienni Meravellós" (1851-1853), en què s'assoleixen els primers castells de 9 pisos, un nivell que es mantindrà fins a l'esclat de la Tercera Guerra Carlista, el 1872. Construccions com els pilars de 7 amb folre, el 3 i el 4 de 9 amb folre, el 3 de 8 aixecat per baix, el 5 de 8 o el 2 de 8 amb folre són descarregats amb relativa freqüència per les dues colles. També es fan els primers pilars de 8.

Durant el conflicte, la Roser plega temporalment la seva activitat, mentre que la Muixerra es manté activa i fins i tot, el 1875, actua a Saragossa en la primera diada fora de Catalunya. Aquest fet provoca que, amb l'arribada de la pau, la

Muixerra passi a ser coneguda com a “Colla Vella” i la Roser com a “Colla Nova”.

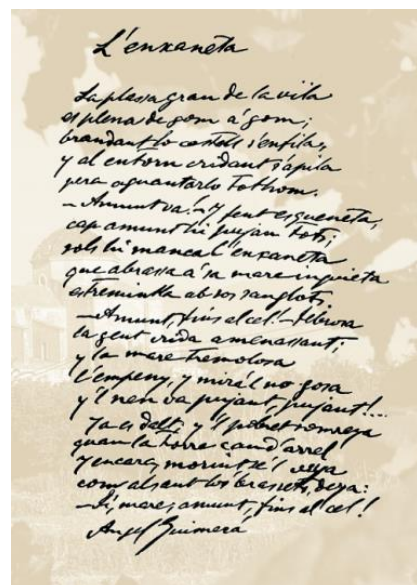
El moment de major esplendor té lloc en els anys posteriors a la Guerra, quan es recuperen els castells de 8 i 9 s’hi afegeixen dues joies més: el 4 de 9 sense folre i el 5 de 9 amb folre, ambdós descarregats per la Colla Vella i que romandran com a llegendaris en la memòria de castellers i aficionats durant més d’un segle.

Els castells són una activitat amb gran repercussió i celebrada per artistes com Josep Anselm Clavé o Àngel Guimerà. Magí Serra Miret “Magí de Janillo”, enxaneta de la Muixerra, mor en caure d’un castell a la Masó (Alt Camp).

Tarragona, 23 de setembre 1851 –
Primers castells de 9

El tràgic succés va inspirar el poeta vendrellenc Àngel Guimerà a escriure la poesia “L’ enxaneta”, publicada el 1876. Com en tot el segle XIX i bona part del XX, els castellers cobren per fer castells i, en general, provenen de la classe treballadora i dels estrats més humils: pagesos, obrers, artesans, etc. En una societat tan jerarquitzada i dominada pels homes, era impensable que les dones poguessin fer castells.

L'inxaneta

La plassa gran de la vila

Es plena de gom á gom

Brandant lo castell s'enfila

Y al entorn cridant s'apila

Pera aguantalo tothom.

-Amunt fins al cel!- febroza

la gent crida amenassant;

y la mare tremolossa

l'empeny y mira'l no gosa,

y'l nen va pujant, pujant!...

Ja es dalt, y'l pobret somreya

-Amunt va!- y fent esqueneta,

Quan la torre cau d'arrel;

Cap amunt hi pujan tots;

Y encara, morint, se'l veyia

Sols hi manca l'inxaneta

Que abraza á sa mare inquieta

Com, alsant los brassets, deya:

Estremintla ab sos sanglots.

Sí, mare; amunt, fins al cel

Àngel Guimerà

La Decadència (1894 – 1925)

La plaga de la fil·loxera va assotar les vinyes del Camp de Tarragona i el Penedès a finals del segle XIX. Amb l'empobriment de la població, la industrialització i la millora de les comunicacions amb Barcelona gràcies al ferrocarril, el jovent d'aquestes comarques marxa en massa cap a la capital, on hi ha feina i possibilitats de prosperar.

Els castells romanen, però amb el pas dels anys esdevenen una activitat antiga davant d'esports com el futbol, el ciclisme o la boxa, que arriben a casa nostra durant aquells anys. Els castellers envelleixen i els problemes per trobar canalla cada cop són majors. Conseqüentment, el nivell baixa dramàticament des de 1893, quan és compta amb l'últim castell de nou pisos documentat: el

1908 es perden definitivament els de 8 i en algun any posterior fins i tot no es pot arribar a fer ni castells de 7.

Aquesta decadència es veu agreujada pel fet que es crea una tercera colla de Xiquets de Valls, per l'escissió d'un grup de castellers de la Colla Vella comandats per Anton de l'Escolà. Així, des de 1895, a la "Colla Vella de Rabassó" i a la "Colla Nova del Querido" se'ls afegeix la "Colla de l'Escolà". El 1901, la Nova es dissol definitivament i molts dels seus castellers s'integren a la Colla de l'Escolà, que passarà a ser coneguda com "Colla Nova de l'Escolà". Torna, doncs, la tradicional dualitat. Durant més de dues dècades en què els castells es donen quasi per morts, grups d'aficionats es dediquen a fer castells a les festes majors de les seves viles davant la impossibilitat de les colles vallenques de desplaçar-s'hi. Aquests intents fugaços de colles no tenen continuïtat fins que, al Vendrell i Tarragona, es creen agrupacions amb voluntat de permanència.

La Renaixença (1926 – 1939)

Des del seu naixement i durant prop de 130 anys els castells havien estat un bé quasi exclusiu de les colles de Valls –generalment dues-, que al llarg del segle XIX es van anar desplaçant arreu del territori casteller: Camp de Tarragona, Penedès i Garraf. Però, després d'uns anys complicats, els castells viuen una revifalla a partir de 1926 gràcies, precisament, a l'aparició a Tarragona i el Vendrell de les primeres colles estables no vallenques. Un fet que modifica el mapa i motiva una nova competència que implicarà un fort creixement del món casteller, amb la recuperació dels castells de 8 pisos. És també en aquest període que les colles comencen a utilitzar uniforme

Tarragona, 1932 s'organitza el primer Concurs

per a diferenciar-se entre elles ja que fins llavors vestien sense uniformar amb roba de carrer.

Totes les agrupacions comencen a fer castells de més alts i, el 1932, la Colla Vella recupera el 4 de 8 carregat i el 2 de 7 a l'Arboç. Amb els anys les noves agrupacions vendrellenques i tarragonines també es parteixen, de manera que en diversos moments hi ha fins a sis o set colles actives.

En aquella època té com a sostres els castells bàsics de 8, a més de celebrar-se els primers Concursos de Tarragona. La Colla Vella guanya el primer Concurs de castells celebrat a la Plaça de Braus de Tarragona, el segon de la història. El Jurat va ser presidit pel músic Pau Casals.

Franquisme i transició (1939 – 1981)

Els tres anys de guerra (1936-1939) suposen un fort retrocés per a l'activitat castellera que, tot i això, no s'atura. La posterior dictadura tampoc no suposa una prohibició dels castells, que llavors no són vistos com un símbol de catalanitat, sinó com un simple espectacle tradicional local. Després de la Guerra Civil, les autoritats franquistes de Valls imposen la fusió de les dues colles en una de sola anomenada, simplement, "Xiquets de Valls" i que de forma popular serà coneguda com "la Barreja" o "la Colla unificada". A causa de la rivalitat centenària entre castellers, les relacions internes no són bones i, el 1947, un grup de castellers se separa i reorganitza al Colla Vella malgrat l'oposició de l'alcalde. La colla unificada es rebateja per ordre consistorial com

Festa Major de Sant Joan. Quatre de set amb el pilar.
1942. Juny. 24

Actuació colla els Xiquets de Valls

“Muixerra de Valls”, un nom vinculat històricament amb la Colla Vella. Després d’anys d’intermitència, la Muixerra desapareixerà el 1964, deixant la Colla Vella com a única representant dels Xiquets de Valls fins a l’aparició de la Colla Joves el 1971.

Els primers anys del Franquisme estan marcats per la rivalitat entre colles de Valls i els Nens del Vendrell. Poc a poc apareixen noves colles a Vilafranca, l’Arboç i Barcelona, i es divideixen en dos els breument unificats “Xiquets de Tarragona”. Són anys de recuperació ràpida dels castells de set i els bàsics de 8 que ja es feien en els anys immediatament anteriors a la Guerra, però, també d’estancament. El 4 de 8 i el 3 de 8 són sostres assolits puntualment i caldrà esperar fins a finals de la dècada de 1960 per veure les primeres construccions superiors, com el 2 de 8 amb folre, el pilar de 7 amb folre i el 5 de 8 carregat. Aquestes construccions es van consolidant al llarg dels anys 70, mentre, en paral·lel, augmenta lentament el nombre de colles tant a les comarques amb tradició castellera com més al nord.

Finalment els castellers deixen de cobrar com, per exemple, el 1969 que neixen els Castellers de Barcelona, la primera agrupació de fora de l’àmbit tradicional i també la primera colla en què els castellers no cobraven, i progressivament entren, primer de membres de totes els orígens socials, i després de dones i nenes, això fa augmentar de nivell que esclatarà una dècada més tard.

Primer castell de 9 Vella de Valls

La Segona Època d'Or (1981 – actualitat)

La diada de Santa Úrsula de 1981 marca un punt i a part en la història del fet casteller: la Colla Vella dels Xiquets de Valls descarrega el 4 de 9 amb folre, el primer castell de 9 del segle XX. Els castells recuperen el nivell de la llegendària primera època daurada vuitcentista i la quantitat i qualitat de les construccions augmenta amb pas ferm en els anys posteriors: és la Segona Època d'Or, de la qual encara avui gaudim.

L'arribada de la democràcia i la recuperació de les institucions d'autogovern de Catalunya ajuden a incentivar la cultura popular arreu del país i els castells. Als anys 90 s'assenten definitivament els castells bàsics de 9, 3 i 4 amb folre, estrenats en la dècada anterior i es completen les construccions mítiques del segle XIX considerades impossibles pocs anys enrere: 2 de 9 amb folre i manilles, pilar de 8 amb folre i manilles, 5 de 9 amb folre, 4 de 9 amb folre amb agulla, 3 de 8 aixecat per sota, 2 de 8 sense folre, 4 de 9 sense folre i el 3 de 10 amb folre i manilles el 1998. El fet casteller es popularitza per quasi tot el país i esdevé un dels símbols més destacats de la cultura tradicional catalana.

2 de 7 Xiquets de Hangzhou

Apareixen colles noves en poblacions sense cap tipus de tradició casteller, fora de la zona tradicional del Camp de Tarragona i el Penedès. El boom casteller es manté ja en el segle XXI, tot i un petit estacament general entre els anys 2003 i 2008. El reconeixement dels castells com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat el 2010 per part de la UNESCO suposa certificar el prestigi del fet casteller.

Durant la darrera dècada els castells s'han donat a conèixer a nivell internacional, no només amb actuacions de colles catalanes arreu del món,

sinó també amb l'aparició d'experiències castelleres en indrets tan remots com Xile, la Xina, Copenhagen, Londres i París.

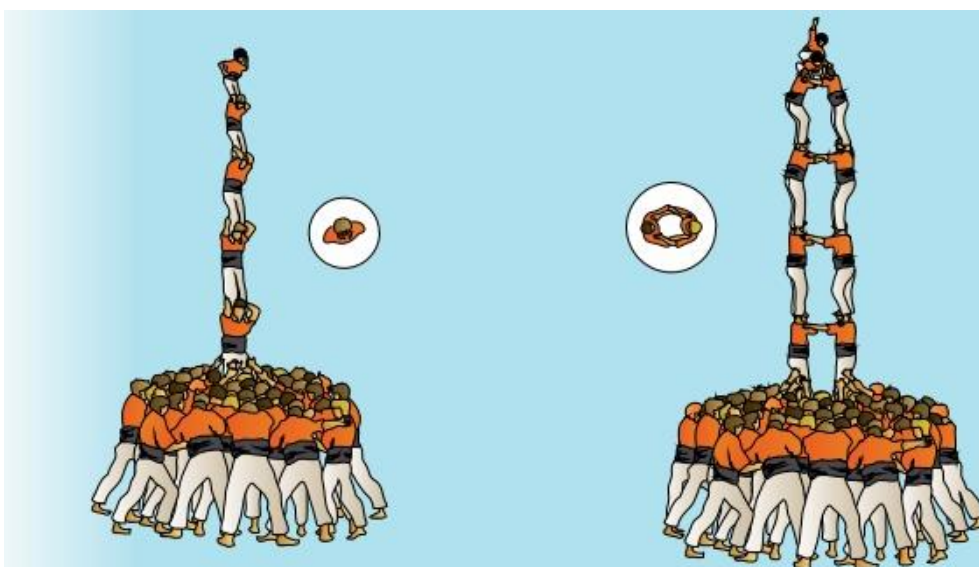
TIPUS DE CASTELLS

No tots els castells són iguals. El nom de les estructures està determinat per dos paràmetres: el nombre de castellers per pis (sense tenir en compte el pom de dalt) i el nombre de pisos, com per exemple 3 de 7, tres castellers i set pisos. El mínim de pisos que ha de tenir una estructura per ser considerada un castell són sis, amb l'única excepció dels pilars, que se'n fan a partir de quatre pisos.

Les més fàcils de comptar i identificar es componen d'un, dos, tres o quatre castellers per pis.

Pilar:

Torre o dos:

Pilar: Quan el castell el formen només una persona per pis. Normalment, els pilars s'alcen a l'inici i al final de l'actuació. Ocasionalment en concursos de castells o en diades castelleres convencionals, també se n'han fet en les rondes de l'actuació com a castell. El més alt que s'ha fet es el pilar de vuit amb folre i manilles.

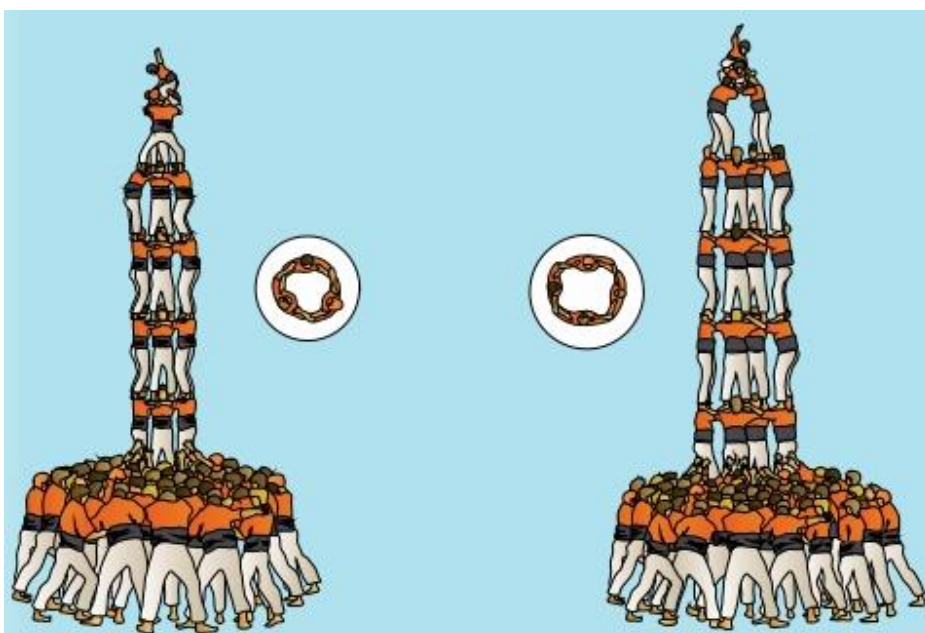
Hi ha diferents variants de pilars:

- Aixecat per sota: Els membres de la pinya aixequen a pols els castellers que integren el pilar des de la base del castell i en ordre invers a la tècnica normal.
- Al balcó: Es construeix un pilar just a sota del balcó de l'ajuntament i, des del balcó i amb l'ajuda d'una faixa, l'enxaneta i a vegades també el de sota, es fan pujar al balcó de l'ajuntament agafats a la faixa per saludar el públic.
- Caminant: La pinya s'alleugereix per tal de donar mobilitat al baix, el qual prescindeix de les dues crosses i el contrafort.
- De dol: Es realitza sense la música de les gralles amb motiu de dol per la mort d'un membre de la colla o d'algun familiar proper.
- Net: Es tracta d'un castell que no se sol veure gaire a les places, ja que normalment les colles el fan a l'assaig com a prova prèvia per a afegir un pis més.
- Simultanis: cada colla que actua aixeca un o més pilars a la vegada.

Torre o dos: Dues persones per pis. Es una estructura força complicada ja que les dos persones del pis han de tenir molta confiança i portar-se molt bé ja que si a alguna actuació falla un de la parella és molt possible que l'estructura no surti bé.

Tres:

Quatre:

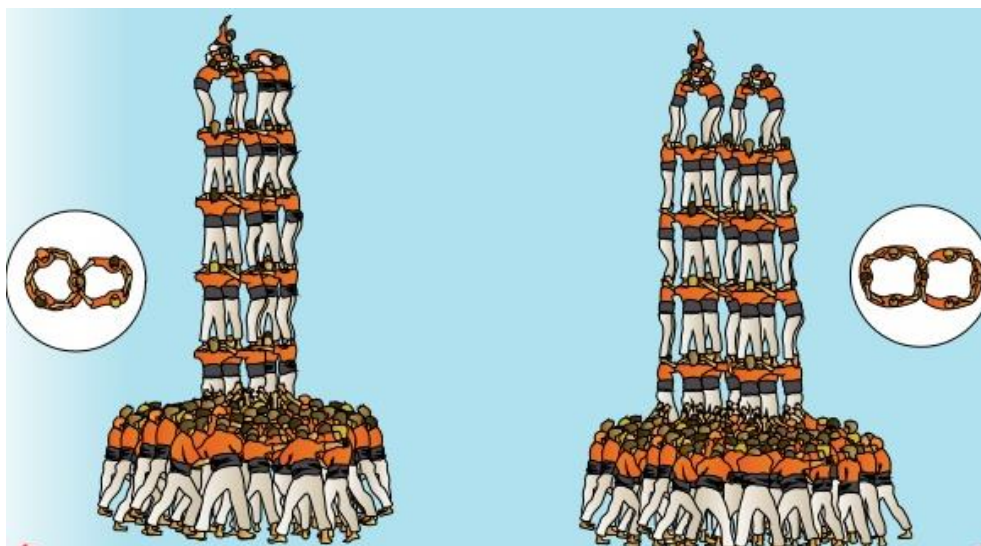

Tres: Tres castellers per pis el més alt que s'ha fet es un 3 de 10 amb folre i manilles, considerat de gama extra, els primers en descarregar-lo van ser els Minyons de Terrassa el 22 de novembre de 1998. El qual dona 2.550 punts.

Quatre: Hi ha quatre castellers per pis. El 4 de 10 amb folre i manilles no s'havia fet mai fins el 22 de novembre del 2015 que el van descarregar els Minyons de Terrassa. El qual dóna 2.550 punts a la colla. També tenim el 4 de 9 net, només amb pinya, un dels castells més difícils, el qual dóna 2.315. El primer 4 de 9 sense folre descarregat de la història el van fer la Colla Vella dels Xiquets de Valls el setembre del 1881 en les Festes de Santa Tecla de Tarragona.

Cinc:

Set:

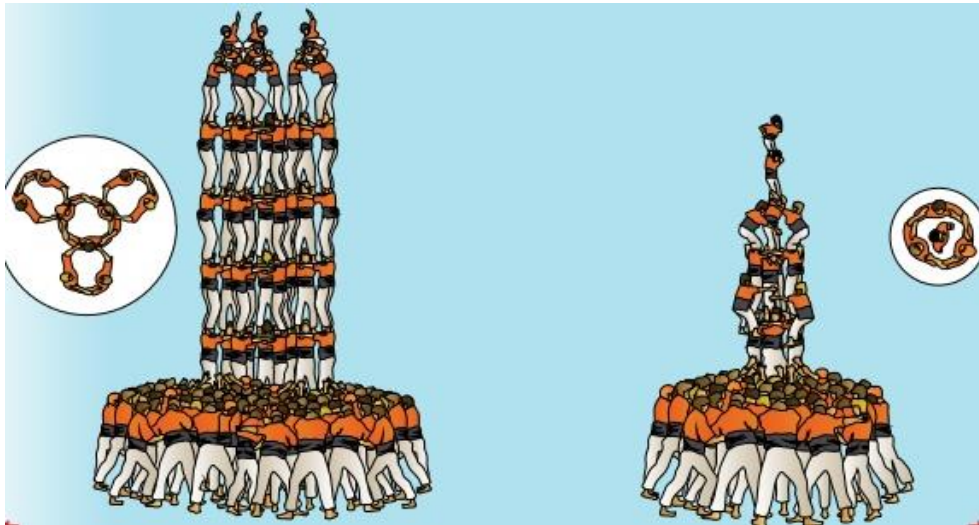

Cinc: Cinc persones per pis, utilitza quatre dosos i dos acotxadors. Esta compost per una torre agafada a la rengla d'un tres. L'enganeta puja per el tres i creua per dalt dels dosos i l'acotxador i baixa per la torre. El més gran és un 5 de 9 amb folre, descarregat per la Colla Jove Xiquets de Tarragona al XXIV Concurs de castells de Tarragona, l'any 2012 amb 1.740 punts.

Set: Set persones per pis. El més gran és el 7 de 9 amb folre, el primer va ser descarregat l'1 de novembre del 2012 pels Castellers de Vilafranca. Dóna 1.685 punts.

Nou:

Tres amb agulla:

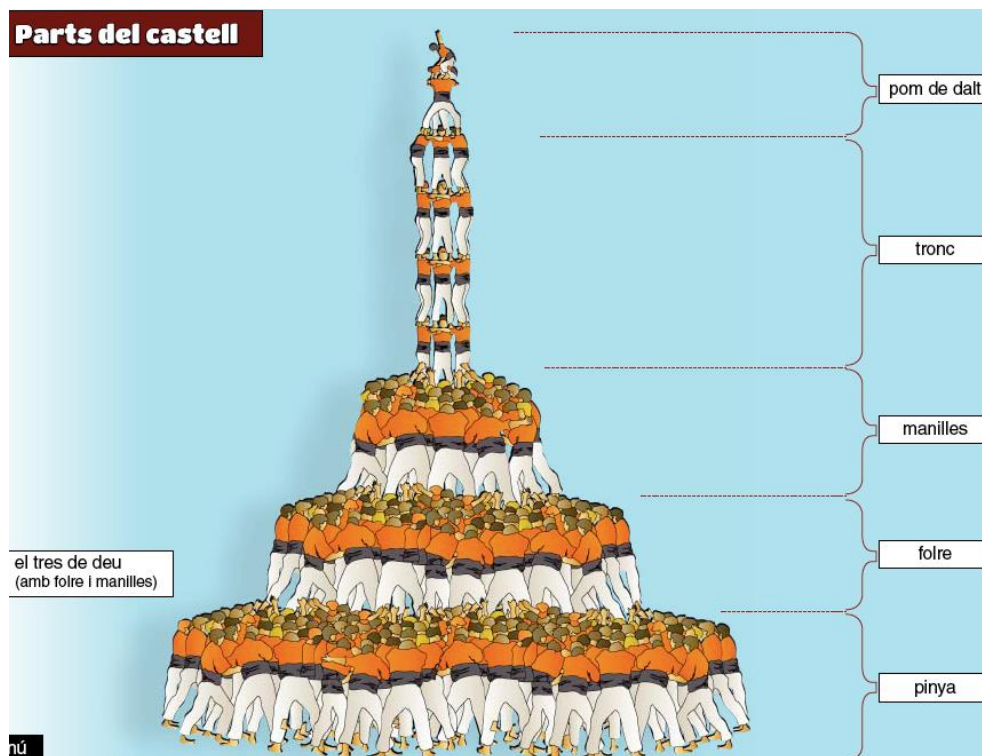
Nou: És el castell més espectacular pel nombre de persones que hi implica. Necessita molta gent i per això no es veu molt freqüentment a les places castelleres. Es pot fer de dos formes possibles amb una o tres enxanetes. L'únic 9 de 8 que s'ha descarregat és amb tres enxanetes, amb 1390 punts.

Castellà amb agulla o pilar: És quan un castell té un pilar al mig. Els únics que en tenen són el 3, el 4 i el 5, que el té a dins del tres. L'agulla sempre té dos pisos menys que el castell on està, per exemple un castell de 6 pisos té un pilar de 4, i un de 7 en té un de 5.

ELS ELEMENTS D'UN CASTELL

Els castells no són resultat d'improvisacions aleatòries a plaça, sinó que són fruit d'un estudi detallat de les estructures, els seus components, i les funcions i ubicacions de cadascun d'ells i d'un assaig constant durant mesos i molta preparació prèvia. Es té en compte l'alçada, el pes, l'agilitat i la força de les persones per això es fa un seguiment de l'evolució de cada component de la colla. Gràcies a l'assaig i la pràctica es millora i per això el cap de colla ha de tenir present que ve més als assajos.

Els castells estan generalment dividits en unes parts que es poden distingir molt fàcilment:

Pom de dalt:

Són sempre els tres últims pisos d'un castell, llevat dels pilars. L'integren els més menuts de l'estructura: dosos, acotxador i enxaneta. I a l'hora de determinar l'alçada del castell, cadascun d'ells compta com un pis.

Els dosos el conformen dos castellers.

L'acotxador té la funció de quedar ben acotxat per tal que l'enxaneta pugui pujar, és més petit que l'enxaneta ja que sinó no podria passar-li per sobre. Hi ha colles que li diuen cassoleta o aixecador.

L'enxaneta tanca el castell, fins que no aixeca la mà, fa l'aleta, el castell no es considerat carregat, si no aixeca la mà i passa igualment el castell no seria considerat vàlid i quedaria en intent desmuntat.

Tronc:

Són els castellers que configuren l'esquelet de l'estructura. Segons, terços, quarts, quints, sisens i setens és el nom que rep cadascun dels pisos del castell. La tipologia de castellers varia en funció del pis; com més amunt més àgils i lleugers són els components.

Dins de cadascun dels pisos hi ha diferents posicions a un tres, per exemple, hi ha la rengla que es on va el casteller més fort de cada pis, ja que es per on puja un dos, que anirà recte, i per on baixa l'enxaneta, també hi ha la plena que es per on puja l'enxaneta i l'altre altre dos, que anirà obert, es a dir un peu a cada persona, i finalment tenim la buida que es per on puja l'acotxador i on es col·loca també el dos obert. En canvi a un quatre hi ha dos rengles ja que es per on pugen els dosos, després tenim la plena amb l'enxaneta i la buida amb l'acotxador.

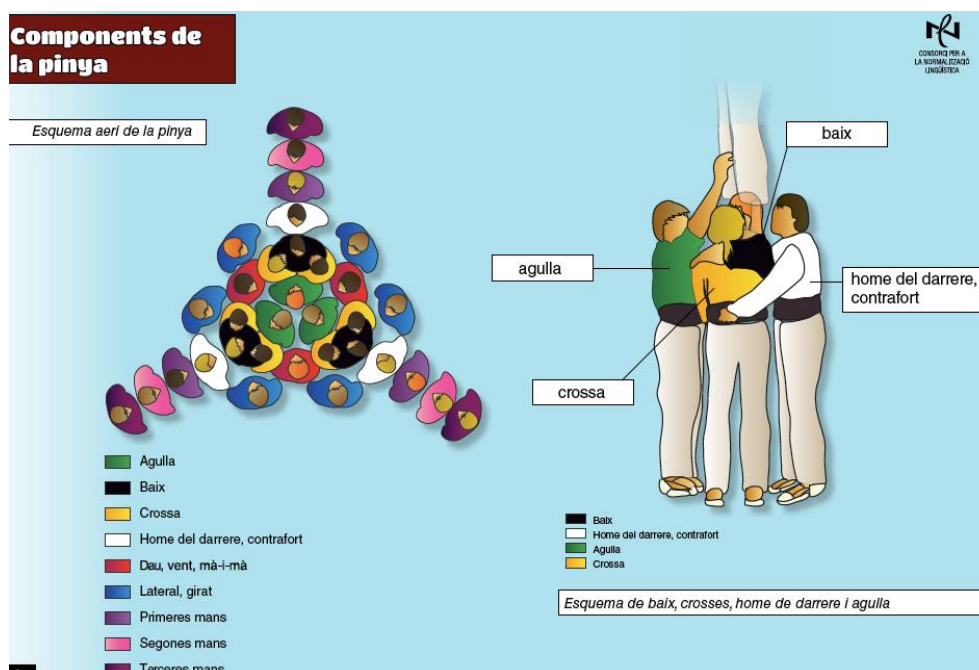
Folre i manilles:

La dificultat tècnica d'algunes construccions fa que sigui necessària una segona base de suport, folre, o fins i tot una tercera, manilles, que estan concebudes com una pinya però més reduïda pel que fa a nombre de castellers.

Pinya:

És el nom que rep la base del castell i té dues funcions bàsiques: d'una banda, fixa l'estructura i, de l'altra, funciona com a matalàs en cas de caiguda. Una de les coses que més sorprenen l'espectador menys acostumat és que l'estructura de la pinya està perfectament organitzada pel que fa al nombre de castellers que en formen part, la manera com s'hi col·loquen i la funció que hi fan. És un veritable trencaclosques.

Agulla: Es troben al mig del castell, suportant per davant als baixos, tot i que la seva funció és la de sostenir els genolls dels castellers que conformen el segon pis.

Crosses: Són les persones que es col·loquen sota les aixelles dels baixos per evitar que s'enfonsin pel pes del castell.

Contraforts o home del darrere: Se situen darrere dels baixos i els empenyen amb el pit per tal de que aquests caiguin cap enrere pel pes del castell.

Daus, vent i mà-i-mà: Se situen entre crossa i crossa i també neutralitzen el desplaçament lateral dels segons, però sobretot eviten moviments dins de l'estructura del castell.

Laterals: Van entre la crossa i el contrafort, fan doble feina: impedeixen que els del segon pis es desplacin cap al costat i reforcen a la crossa perquè no s'ensorri.

Primeres mans: Es col·loquen darrere dels contraforts i sostenen el cul de les persones del segon pis per evitar que aquests s'asseguin pel pes.

Resta de la pinya: Són els castellers que, seguint un determinat ordre i posició, eixamplen la base. Com més alt sigui el castell, més gran serà la pinya.

Puntals:

És una quarta pinya, és molt poc usual i només s'ha utilitzat una vegada per els Castellers de Vilafranca a un pilar de 9, el qual es va enfonsar un cop van començar a entrar gralles a l'entrada del setè. Va ser al 2002 per Tot Sants.

Baix:

És el que té tot el castell a sobre, acostumen a ser més baixos d'alçada per a que els que l'envolten, l'agulla, el primeres mans, els vents i el ma-i-ma arribin fàcilment al segon.

DIADES CASTELLERES MÉS IMPORTANTS DEL 2016

Sant Joan a Valls:

El dia 24 de Juny es celebra a Valls, la ciutat on van néixer els castells, una de les diades més importants on tiren castells les dues colles de la ciutat la Joves i la Vella. La Colla Joves Xiquets de Valls va completar els primers castells de 9 pisos, i de gamma extra, de l'any, i la Vella va fet un salt de gegant en realitzar tres aletes del màxim nivell. Els de la camisa rosada, la Vella, van fer la millor diada de Sant Joan de l'història

2 de 9 Joves de Valls

si no que també la millor del que portaven de temporada. Havien treballat tres estructures de gamma extra per a aquesta actuació però van sorprendre triant un dels castells més complicats del seu ventall. El quatre es va alçar decidit però amb nervis a la part alta, que van haver de treballar en el moment culminant. Tot hi això es van apuntar el primer gamma extra del dia. En el segon torn van optar pel 2 de 9 amb folre i manilles, tot just després que la Joves el descarregués. El castell anava bé fins al moment de l'aleta quan, el descens bruscat de l'enxaneta ha acabat trencant l'estructura. Però, ha acabat amb un 9 gamma extra descarregat, el primer 3 de 9 amb folre que veu la temporada castellera. Després de desmuntar-ne un peu, el van poder completar amb èxit.

Per l'altre costat la Colla Joves dels Xiquets de Valls va triar el 3 de 9 amb folre a primera ronda apuntant-se així la primera construcció de 9 pisos descarregada en el que va de temporada. A la segona ronda va tirar 2 de 9 amb folre i manilles, el primer gamma extra de la temporada. Després de desmuntar-lo en primera instància degut als desajusts entre el folre i les

manilles. En tercer torn van tirar el 4 de 9, completant així el seu tercer castell de 9 de la diada.

Finalment en la ronda de pilars a la Vella li va caure el seu pilar de 7 en folre just després de realitzar l'aleta tot hi això després van fer tres pilars de 5 on un va caure i un altra va ser portat a l'ajuntament, i la Joves va poder fer els seu pilar de 5 que també el van dur caminant fins al balco de l'ajuntament on allí van pujar l'enxaneta.

4 de 9 amb agulla Vella de Valls

Festa major de Terrassa:

Diada realitzada el 3 de juliol on van participar les dues colles de la ciutat els Minyons de Terrassa i els Castellers de Terrassa i la colla convidada de La Joves dels Xiquets de Valls.

Els Castellers de Terrassa, tenien com a objectiu estrenar els castells de 8 aquesta temporada i ho han aconseguit en seguida. Els blau turquesa van obrir la plaça amb el 4 de 8 que, tot i estirar-se en una de les rengles van descarregar en tota seguretat. A la segona ronda van optar per un 9 de 7 sense complicacions abans d'atacar el plat fort de la jornada, el 3 de 8.

Els Minyons de Terrassa van començar amb el 2 de 9 amb folre i manilles, que tot hi anar ràpid un cop els dosos eren fora es va enfonsar. Tot i la caiguda, els malves van seguir amb un 4 de 9 amb folre a la segona ronda. A la tercera van completar la tripleta amb el 3 de 9 amb folre i finalment van fer el pilar de 7 amb folre, que es va trencar poc després de l'aleta

La Colla Joves dels Xiquets de Valls van començar amb el 3 de 9 amb folre, van portar a la segona ronda el 2 de 9 amb folre i manilles, que van pujar al segon intent però que a la sortida de canalla es va acabar ensorrant. Per tancar van optar per un 4 de 9 amb folre molt defensat als quints i per tancar amb un pilar de 5.

Castells dels Castellers de Terrassa

2 de 9 dels Minyons de Terrassa

Les Santes de Mataró:

Diada que es fa el 24 de juliol. Participen la colla local, els Capgrossos de Mataró i dues colles convidades els Minyons de Terrassa i els Castellers de Vilafranca.

Els Capgrossos van començar amb un 3 de 9 folrat. A segona ronda van realitzar el 4 de 9 que va ser descarregat amb molta solvència el que va fer que a la tercera tiessin un 2 de 9 folrat que degut a una sacsejada van fer baixar però a la ronda de recuperació van tirar un excel·lent 5 de 8.

Els Castellers de Vilafranca van tirar a la primera ronda un 2 de 9 que cedeix segons abans de ser coronat. A la segona ronda van tirar un 3 de 9 amb folre i

agulla, a la tercera ronda un 4 de 9 folrat. A la ronda de recuperació van tirar un tranquil 3 de 9 amb folre .El pilar que van fer va ser un 8 emmanillat.

Els Minyons de Terrassa a la primera ronda van tirar un 2 de 9 amb folres amb èxit, a la segona ronda van optar pel primer 9 de 8 de la temporada i a la tercera ronda un 4 de 9. Finalment van fer un pilar de 6.

3 de 9 amb folre de Vilafranca

3 de 9 dels Capgrossos de Mataró

Sant Magí a Tarragona

Diada que es va celebrar el dia 14 d'agost a la plaça de les Cols. Hi van participar les quatre colles locals, els Xiquets del Serrallo, la Jove de Tarragona, els Xiquets de Tarragona i els Castellars de Sant Pere i Sant Pau.

Els Xiquets del Serrallo van completar seguint el que tenien pensat en la primera ronda el 3 de 7 amb agulla, en segona ronda el 5 de 7 amb agulla i en tercera ronda un 5 de 7, completant la diada amb un pilar de 5.

La Jove de Tarragona van obrir la diada amb un 9 de 8, en segon lloc un 5 de 9 i en últim lloc un 3 de 9, i acabant la diada carregant un pilar de 8 en folre i manilles. Demostrant així la gran força que tenen en aquesta temporada.

Els Xiquets de Tarragona en primera ronda van descarregar un impecable 3 de 9, en segona i tercera ronda van intentar un 2 de 9 que van tenir que desmuntar els dos cops, tot i això van intentar fer un 5 de 8 que tampoc els va sortir com volien i un cop carregat va acabar fent llenya.

Els castellers de Sant Pere i Sant Pau van començar la diada en un brillant 2 de 7, en segona ronda un 3 de 8 i en tercera un 4 de 8, i en acabar un espectacular pilar de 6. Juntament amb la Jove van ser els que més va anar be la diada.

Sant Felix a Vilafranca

El dia 30 d'agost en motiu de la festa major de Vilafranca es van reunir quatre de les millors colles, la Colla Vella dels Xiquets de Valls, els Castellers de Vilafranca, els Minyons de Terrassa i la Colla Joves Xiquets de Valls.

Els de Vilafranca van obrir la diada amb un espectacular 3 de 10, en segon lloc van intentar un 4 de 10 que no van aconseguir i en tercera ronda van fer intent desmuntat de 3 de 9 amb folre i agulla, més tard van utilitzar les dues rondes de recuperació per realitzar-los a la perfecció. Van tancar la diada amb un espectacular pilar de 8 amb folre i manilles.

Els Minyons de Terrassa van carregar un increïble 3 de 10 a la primera ronda, a la segona un 5 de 9 amb folre i a la tercera ronda un 2 de 9 amb folre i manilles. I van tancar la diada en un pilar de 7 amb folre i sense utilitzar cap ronda de recuperació.

3 de 9 amb folre i agulla Castellers de Vilafranca

La Colla Vella dels Xiquets de Valls van fer un 3 de 10 amb folre i manilles, després un 4 de 9 sense folre i en tercer lloc un 4 de 9 amb folre i agulla. Van finalitzar en un pilar de 8 amb folre i manilles.

La Colla Joves Xiquets de Valls van iniciar amb un 2 de 9 amb folre i manilles, seguit d'un 4 de 9 sense folre carregat i d'un 5 de 9 amb folre. Van tancar diada amb un pilar de 5.

Santa Tecla a Tarragona

Com cada any el 23 de Setembre es celebra a Tarragona la diada castellera que es fa per les festes de Santa Tecla. Actuen les quatre colles els Castellers de Sant Pere i Sant Pau, la Colla Jove Xiquets de Tarragona, els Xiquets de Tarragona i els Xiquets del Serrallo. Per aquesta diada totes les colles tenien grans esperances tot hi que els únics que les han completar has sigut els verds, Sant Pere i Sant Pau i els liles, la Jove de Tarragona.

Els Castellers de Sant Pere i Sant Pau van obrir plaça amb el 2 de 7, en segona ronda han descarregat el seu tercer 3 de 8 de l'any, i finalment després de desmuntar-lo un cop han aconseguit realitzar un 4 de 8, el tercer de la seva historia. I van finalitzar amb un pilar de 6.

Els Xiquets del Serrallo van començar malament desmuntant un 5 de 7 amb els dosos ja col·locats després d'una sacsejada, la mateixa situació que es va veure amb el 5 de 7 amb el pilar més tard. A la tercera ronda el 3 de 7 amb pilar i van acabar amb un 3 de 7 sense agulla.

La Colla Jove Xiquets de Tarragona van començar amb el 5 de 9 amb folre, un castell que feia just cinc anys que el van descarregar per primer cop. A la segona ronda es van arriscar el 3 de 9 amb folre i pilar, tot hi que el pilar va entrar massa tard la descarregada no va patir més, però la relliscada de l'enxaneta va fer que es quedés en carregat. Van acabar amb un nou 9 de 8 i amb el pilar de 5.

4 de 8 Xiquets de Tarragona

Els Xiquets de Tarragona tampoc van sortir contents van començar amb un intent de 3 de 9 amb folre, que es va trencar poc abans de l'aleta. Van continuar amb el 4 de 8 i el 3 de 8, en una actuació que torna els dubtes a una colla.

Concurs a Torredembarra

El dia 25 de setembre es realitza la primera fase del concurs on actuen les colles que realitzen castells de 7 amb agulla i alguns castells de 8. Aquest any Torredembarra ha aollit tretze colles els Castellers de Figueres, Castellers de Badalona, Castellers de Cerdanyola, Castellers de Sant Vicenç dels Horts, Castellers de Caldes de Montbui, Castellers d'Esparreguera, Minyons de l'Arboç, Salats de Súria, Matossers de Molins de Rei, Castellers del Riberal, Xiquets de Vila-seca, Castellers de Castelldefels i Nois de la Torre.

Els guanyadors van ser els Castellers de Badalona amb la gran aposta del 4 de 8.

Castellers d'Esparraguera: 5 de 7 descarregat, 2 de 7 intent desmuntat, 2 de 7 intent, 3 de 7 descarregat i 4 de 7 descarregat.

Castellers de Badalona: 4 de 7, 4 de 8, 5 de 7, 7 de 7, pilar de 5 i dos pilars de 4 tot descarregat.

Castellers de Caldes de Montbui: 3 de 7 descarregat, 3 de 7 amb agulla descarregat, 4 de 7 amb agulla intent i 4 de 7 descarregat.

Castellers de Castelldefels: 3 de 7 amb agulla descarregat, 3 de 7 descarregat, 5 de 7 intent desmuntat, 5 de 7 carregat i pilar de 4 descarregat.

Castellers de Cerdanyola: 3 de 7, 5 de 7, 3 de 7 amb agulla i pilar de 5 tot descarregat.

Castellers de Sant Vicenç dels Horts: 4 de 7 amb agulla descarregat, 5 de 7 descarregat, intent 3 de 7 per sota i 3 de 7 amb agulla descarregat.

Castellers del Riberal: 3 de 7 descarregat, 4 de 7 descarregat i 4 de 7 amb agulla carregat.

Colla Castellera de Figueres: 5 de 7 descarregat, 2 de 7 descarregat, 4 de 7 amb agulla descarregat i pilar de 5 descarregat.

Matossers de Molins de Rei: 3 de 7 descarregat, 4 de 7 intent desmuntat, 4 de 7 descarregat, 2 de 6 descarregat i dos pilars de 4 descarregats.

Minyons de l'Arboç: 7 de 7 descarregat, 5 de 7 descarregat, 4 de 7 amb agulla intent desmuntat, intent 4 de 7 amb agulla, 3 de 7 descarregat.

Nois de la Torre: 3 de 7 descarregat, 4 de 7 descarregat, 2 de 6 intent desmuntat, 2 de 6 descarregat i pilar de 5 descarregat.

Salats de Súria: 2 de 7 intent i 3 de 7 intent desmuntat.

Xiquets de Vila-Seca: 3 de 7 descarregat, 4 de 7 descarregat, 4 de 7 intent desmuntat, 2 de 6 descarregat.

4 de 2 Castellers de
Badalona

4 de 7 amb agulla
Vilaseca

5 de 7 Castellers de
Figueres

Concurs casteller 2016
Torredembarra

La Mercè a Barcelona

El dia 25 de setembre es va realitzar la diada més llarga de l'història de la Mercè on van actuar les sis colles locals de Barcelona. Castellans de Barcelona, Castellans de Sants, Castellans de Vila de Gràcia, Castellans del Poble Sec, Castellans de la Sagrada Família i la Colla Castellera Jove de Barcelona. També van actuar com a colles convidades Colla Joves dels Xiquets de Valls i Minyons de Terrassa

Els Castellans de Barcelona van portar un 5 de 8, un 4 de 9 amb folre el primer de l'any , un 3 de 9 amb folre caigut, 3 de 8 i un pilar de 6 i un pilar de 5 al balcó.

Els Castellans de Sants En primera ronda van aixecar un 3 de 9 amb folre, van destacar pel 4 de 9 amb folre que van fer en segona ronda i que han descarregat per segon any consecutiu per la Mercè i en tercera ronda un 4 de 8 amb agulla que ha segellat la seva diada i un pilar de 7.

4 de 8 amb agulla Castellans de Sants

Els de la Vila de Gràcia en primera ronda van fer un 5 de 8, en segona un 4 de 9 amb folre però van acabar tenint una jornada accidentada amb dos intents de 3d9f, un desmuntat i l'altre que finalment va caure.

Els Castellers de Poble sec van començar amb la caiguda del 2 de 7 però que van poder compensar amb un 7 de 7 en segona ronda, un 5 de 7 en tercer lloc, destres un 4 de 7 amb agulla i finalment un pilar de 5.

Els Castellers de la Sagrada Família van fer un 4 de 8, el primer de l'any seguit d'un 5 de 7 i quatre pilars de 4.

La Colla Castellera Jove de Barcelona can començar amb un 5 de 7 amb agulla, un 7 de 7 amb dues aletes, un 4 de 7 i van finalitzar amb un pilar de 5 i dos pilars de 4.

La Colla Joves dels Xiquets de Valls van començar amb uns 5 de 9 carregat, un 3 de 9 amb folre, un intent de 2 de 9 amb folre i manilles

Els Minyons de Terrassa van descarregar tot el que van portar a plaça un 3 de 1, un 5 de nou amb folre, un 2 de 9 amb folre i manilles i un pilar de 7 amb folre, tot i que potser un dels motius pel qual passarà aquesta diada a l'història és la imatge que va donar la volta al món.

Diada de colles estrangeres:

L'1 d'octubre del 2016 es va fer una actuació prèvia al concurs de castells, davant de l'ajuntament de Tarragona, on van actuar quatre colles estrangeres, els Castellers de París, els Castellers of London, els Xiquets de Copenhagen i els Castellers d'Andorra.

Castellers de París van descarregar un 3 de 6, un 4 de 6 i un pilar de 4.

Xiquets de Copenhagen van descarregar un 3 de 5 amb agulla, van carregar un 2 de 5 i van acabar amb un pilar de 4 per sota.

Castellers d'Andorra van començar amb un 2 de 6, seguit d'un 5 de 6 i dos pilars de 4 per sota dels quals un va caure.

Castellers of London van portar a plaça un 4 de, un 3 de 6 i un pilar de 4.

4 de 6 Castellers of London

2 de 6 Castellers d'Andorra

3 de 6 Castellers de Paris

Concurs casteller a Tarragona

El concurs casteller esta dividit en dos dies el primer, dissabte 1 van les colles de gamma alta aquest any van anar 20 diferents Xicots de Vilafranca, Marrecs de Salt, Castellers de Sant Cugat, Moixiganguers d'Igualada, Castellers de Sant Pere i Sant Pau, Sagals d'Osona, Xics de Granollers, Castellers de Terrassa, Castellers del Poble Sec, Castellers de la Sagrada Família, Colla de Castellers d'Esplugues, Bordegassos de Vilanova, Castellers de Lleida, Tirallongues de Manresa, Al-lots de Llevant, Castellers de Berga, Colla Castellera Jove de Barcelona, Colla Jove Castellers de Sitges, Xiquets del Serrallo i Xiquets de Hangzhou vinguts des de la xina.

Els guanyadors del primer dia van ser els Xicots de Vilafranca.

El segon dia, diumenge 2, van anar les 12 millors colles Castellera de Vilafranca, Colla Vella dels Xiquets de Valls, Colla Jove Xiquets de Tarragona, Colla Joves Xiquets de Valls, Xiquets de Tarragona, Castellera de Sants, Castellera de Barcelona, Capgrossos de Mataró, Castellera de la Vila de Gràcia, Castellera de Sabadell, Nens del Vendrell i Xiquets de Reus.

Els guanyadors del segon dia i del concurs van ser els Castellera de Vilafranca.

I finalment el la calcificació va quedar així contant els dos dies de concurs de Tarragona i el concurs de Torredembarra:

Colla:	Dia que actuen:	Castells més importants:	Puntuació:
1 C. de Vilafranca (2/10)		3de10fm 2de8sfc 4de10fm 2de8sfc ...	7080
2 C. Jove X. de Tarragona (2/10)		5de9f 3de9fa i3de10fm9de8 ...	4985
3 C. Vella dels X. de Valls (2/10)		4de10fmc i3de10fm4de9sf id3de9sf i3de9sf4530	
4 C. Joves X. de Valls (2/10)		5de9f i3de10fmi2de9fm 3de9f 4de9f	3905
5 C. de Mataró (2/10)		3de9f 2de9fm i5de9f 4de9f ...	3695
6 C. de Sants (2/10)		3de9f 2de9fm 4de9f ...	3695
7 C. de Barcelona (2/10)		3de9f 4de9f 4de8a ...	2935
8 X. de Reus (2/10)		5de8 3de9f id4de9f id4de9f 2de8f	2510
9 X. de Vilafranca (1/10)		2de8f 3de9fc 5de8c ...	2270
10 X. de Hangzhou (1/10)		3de9f 2de8f i4de9f 4de8 ...	2235
11 C. de la Vila de Gràcia (2/10)		4de9f i3de9f 3de8 2de8f ...	2230
12 N. del Vendrell (2/10)		4de8a 3de9fc ... 4de8 ...	2195
13 C. de Sabadell (2/10)		5de8 3de9fc 4de8 ...	2160
14 M. de Salt (1/10)		5de8 2de8f 7de8 ...	2035
15 C. de Sant Cugat (1/10)		2de8f id5de8 5de8 7de8 ...	2035
16 M. d'Igualada (1/10)		2de8f 4de8 3de8 ...	1635
17 X. de Tarragona (2/10)		3de9f id4de9f i4de9f ... 4de8	1570
18 C. de Terrassa (1/10)		9de7 4de8 2de8fc ...	1460
19 Sagals d'Osona (1/10)		3de8 2de7 4de8 ...	1410
20 C. de St. Pere i St. Pau (1/10)		2de7 3de8 4de8 ...	1410
21 B. de Vilanova (1/10)		4de8 3de8c 2de7 ...	1345
22 C. de C. d'Esplugues (1/10)		4de8 2de7 3de7ps ...	1235
23 Al·lots de Llevant (1/10)		5de7 2de7 4de7a 4de8 ...	1205

24 C. de Lleida (1/10)	2de7	id4de8	4de8	5de7	...	1205
25 C. de la Sagrada Família (1/10)	3de7ps	4de8	5de7	1100
26 Xics de Granollers (1/10)	i2de8f	5de7	7de7	4de8	...	1055
26 C. de Badalona (25/9)	4de8	5de7	7de7	1055
28 C. del Poble Sec (1/10)	2de7	7de7	5de7	1035
29 C. de Figueres (25/9)	5de7	2de7	4de7a	1020
30 C. de Berga (1/10)	7de7	4de8c	5de7	995
31 C. Jove C. de Sitges (1/10)	5de7	4de8c	...	7de7c	...	955
32 C. Jove de Barcelona (1/10)	7de7a	5de7a	5de7	955
33 X. del Serrallo (1/10)	5de7	ipde6	3de7a	4de7a	...	845
34 C. Sant Vicenç dels Horts(25/9)	4de7a	5de7	i3de7ps	3de7a	...	845
35 M. de l'Arboç (25/9)	7de7	5de7	id4de7a	i4de7a	3de7	805
36 C. de Cerdanyola (25/9)	3de7	5de7	3de7a	780
37 T. de Manresa (1/10)	2de7	id4de8	id4de8	id5de7a	5de7a	770
38 C. d'Esparreguera (25/9)	5de7	id2de7	i2de7	3de7	4de7	715
39 C. de Castelldefels (25/9)	3de7ac	3de7	id5de7	5de7c	...	715
40 C. de Caldes de Montbui (25/9)	3de7	3de7a	i4de7a	4de7	...	675
41 C. del Riberal (25/9)	3de7	4de7	4de7ac	660
42 Nois de la Torre (25/9)	3de7	4de7	id2de6	2de6	pde5	565
43 X. de Vila-seca (25/9)	3de7	4de7	id4de7a	...	2de6	550
44 Matossers de Molins de Rei(25/9)	3de7	id4de7	4de7	2de6	...	550
45 C. C. Salats de Súria (25/9)	i2de7	...	id3de7	0

Mercadal a Reus

El dia 22 d'octubre es celebra a Reus la diada al mercadal davant de l'ajuntament on va actuar la colla local els Xiquets de Reus juntament amb els Castellers d'Altafulla, els Castellers de Terrassa i els Xicots de Vilafranca.

Els Xiquets de Reus van descarregar el 5 de 8 a la primera ronda, el 3 de 9 amb folre a la segona, el 2 de 8 folrat a la tercera (la mateixa actuació que van fer al Concurs de Castells) i el pilar de 7 amb folre per acabar.

Els Castellers d'Altafulla van fer el 3 de 7, el 4 de 7 i el 5 de 6.

Els Castellers de Terrassa van portar a plaça el 4de8, el 2de8f i el 5de7.

Els Xicots de Vilafranca han completat la tripleta de vuit pisos.

3 de 9 amb folre Xiquets de Reus

2 de 8 amb folre Xiquets de Reus

Santa Úrsula a Valls

Es una de les diades més importants en el 23 d'octubre on s'enfronten cara a cara les dues colles de Valls davant de l'ajuntament durant la festa major, la Colla Joves Xiquets de Valls i la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

En aquesta diada la Colla Vella de Valls fa fer la millor diada de la història dels castells. A la primera ronda van fer un 4 de 10 amb folre i manilles, a la segona ronda un 3 de 10 amb folre i manilles, a la tercera un 4 de 9 sense folre i van acabar amb 3 pilars de 5 i tot descarregat.

En canvi a la Joves de Valls no els va sortir tant bé la diada fent en primer lloc un intent de 3 de 10 en folre i manilles, seguit d'un 3 de 9 amb folre descarregat, dos intents de 2 de 8 sense folre i en quart lloc un 2 de 8 amb folre descarregat i acabant amb un pilar de 5.

3 de 10, 4 de 9 i 4 de 10 de la Vella de Valls

Sant Narcís a Girona

A Girona el 30 d'octubre es celebra sant Narcís on participen els Minyons de Terrassa, els Capgrossos de Mataró i els Marrecs de Salt.

Els Minyons van entrar a plaça amb un pilar de 4, a la primera ronda van fer un 3 de 10 amb folre i manilles carregat, més tard van acompanyar el 3 de 9 amb folre i pilar, un 5 de 9 amb folre i finalment d'un pilar de 8 amb folre i manilles, va ser una de les seves millors actuacions.

Els Capgrossos de Mataró que també van entrar a plaça amb un pilar de 4 van descarregat un 3 de 9 amb folre en primer lloc, van carregar un 9 de 8 en segon lloc i en tercer van descarregar un 2 de 8 i van acabar la diada amb quatre pilars de 4 i un pilar de 5.

Els Marrecs de Salt van fer un pilar de 4 caminant per entrar a plaça seguit d'un intent desmuntat de 3 de 9 amb folre, un intent desmuntat de 3 de 9 amb folre, un 5 de 8 descarregar, un 2 de 8 amb folre descarregat i un intent de 3 de 9 amb folre i van acabar amb quatre pilars de 4.

3 de 9 Capgrossos de Mataró

3 de 10 Minyons de Terrassa

Tot Sants a Vilafranca

És una de les diades que presenta un nivell molt alt de castells, en aquesta diada, que es realitza l'1 de novembre a Vilafranca en motiu de Tot Sants participen els Castellars de Vilafranca, els Castellars de Sants, els Capgrossos de Mataró i els Xiquets de Tarragona.

Els Castellars de Vilafranca tot hi que se'ls va resistir el 4 de 10 no es van fer endarrere i van fer un 3 de 10 a la perfecció, un 3 de 9 amb pilar i un 3 de 9 sens folre i van acabar amb un pilar de 8, fent així la seva tercera millor diada de l'història.

Els Castellers de Sants van obrir la diada amb un 3 de 9 amb folre bastant quiet, seguit d'un 4 de 8 amb agulla carregat, un 2 de 8 amb folre que portaven controlat aquesta temporada i van acabar amb 2 pilars de 5.

Els Capgrossos de Mataró van descarregar amb èxit un 3 de 9 amb folre tot hi que després a l'hora de fer un 2 de 9 amb folre i manilles no els va sortir com esperaven i un cop va passar l'enxaneta va caure deixant-lo només carregat, van acabar amb un 4 de 9 amb folre i dos pilars de 5.

Els Xiquets de Tarragona també van començar amb un confiat 3 de 9 amb folre que van descarregar, seguit d'un 2 de 9 amb folre i manilles carregat, un intent desmuntat de 5 de 9 amb folre que a la següent ronda van descarregar en menys problemes i van acabar amb un pilar de 6.

4 de 9 net de Vilafranca

4 de 9 amb folre Capgrossos de Mataró

Diada dels Minyons de Terrassa

El dia 20 de novembre es va fer la diada dels Minyons, aquesta va ser una diada històrica per als Minyons de Terrassa ja que van poder fer quatre castells de gamma extra. Com cada any es celebra una diada a la ciutat de Terrassa només dedicada per a la seva colla local els Minyons a més aquest any van obrir la diada fent un pilar de 4 per inaugurar un mural on apareix el seu primer 4 de 10 just al costat d'un mural que van posar quan van fer el primer 3 de 10.

Aquesta espectacular diada i una de les ultimes de l'any la van compartir amb els Castellers de Sants i els Capgrossos de Mataró.

Els Minyons van inaugurar la diada amb un impressionant i molt sòlid 3 de 10 que els va encoratjar a fer en segon lloc un increïble 4 de 10, l'única ensopogada que van tenir va ser al fer el 2 de 8 sense folre, un castell magnífic, que portaven molt controlat als assajos previs a la diada però els nervis els van vèncer i va quedar en intent. Tot hi això no els van poder para i van acabar descarregant un 3 de 9 amb folre i pilar i un extraordinari pilar de 8 amb folre i manilles. Definitivament va ser una diada més que digna per acabar la temporada amb un bon gust a la boca.

Els de Sants tampoc es van quedar endarrere i van completar amb èxit la seva tripleta màgica amb un 3 de 9, un 4 de 9 i un 5 de 8.

I els de Mataró es van treure l'espina que els va deixar el concurs fent el seu primer 5 de 9 de l'història tot hi haver-lo intentat a la ronda anterior sense èxit i tenint-lo que desmuntar, a part també van fer un 3 de 9 amb folre i un 4 de 8, van tancar diada amb dos pilars de 5.

3 de 10 i 4 de 10 Minyons de Terrassa

CALEN NORMES ALS CASTELLS?

Les diades per si ja tenen unes normes no escrites, no posades en paper, però si que estan consensuades i el concurs l'únic que fa, d'alguna manera, és reflectir-les al paper, es valora sobretot la dificultat que té i es col·loca en un lloc o altre de la taula. En el fons és tot molt relatiu, si cada persona des una taula serien segurament totes diferents. El jurat del concurs esta aïllat del públic i tenen cadascú un pantalla i en cas de no veure clar un castell demanen veure la repetició i fan votacions.

Les normes són molt importants als castells per considerar si un castell esta carregat o no com per exemple al pilar que per estat carregat te que estar l'enganeta de peu, fer l'aleta i estar amollada de les dues mans o en un castell normal on per ser considerat carregat l'enganeta ha d'haver fet els dos passos un a cada espatlla dels dosos i ha de fer l'aleta, sinó s'ha col·locat be i ha a caigut es pot considerar intent.

El que considera si un 3 de 9 val més o menys que un 4 de 9 també es el concurs i es important saber que hi ha castells amb més puntuació que altres depenent de la seva dificultat a l'hora de realitzar-lo.

ANAR O NO ANAR AL CONCURS

El concurs ha anat evolucionant i avui en dia més que una competició d'un dia on uns guanyen o uns perden s'ha fet la festa castellera més gran de tot l'any.

Els Bordegassos cada any que hi ha concurs fan una assemblea per decidir si anar-hi o no, en canvi els Minyons de Terrassa directament no hi van, i això ho han convertit en una qüestió d'identitat, l'argument dels Minyons gira en torn de fer pagar l'entrada, de la competència, també de que es feia en una plaça de braus i que eren activitats molt poc castelleres i molt poc catalanes.

Als castells es van introduir els nens i les dones per a poder fer castells més alts ja que pesen menys a demés moltes colles com Vilafranca que estan totalment a favor del concurs tiren molts castells només per a carregar-los, es a dir fan pujar la gent i la canalla sabent que hi ha moltes més possibilitats que caigui un cop carregat que no que es descarregui i en això Minyons està totalment en contra ja que ells fan els castells per tradició i per passar-s'ho bé i prefereixen veure un castell segur i que es descarregarà abans de fer-lo només per guanyar.

QUÈ ÉS LA CCCC?

La Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya és una entitat que va néixer l'any 1989 amb l'objectiu de vetllar pels interessos comuns de les colles castelleres, per fomentar el món casteller i, sobretot, per fer que els riscos inherents a l'activitat que duen a terme quedessin garantits sota la cobertura d'unes pòlisses adequades.

Actualment, la Coordinadora és l'única entitat que agrupa les colles castelleres.

És regida per una Junta Directiva formada pels representants de dotze colles, repartides per tota la geografia catalana, elegits en Assemblea cada tres anys.

TRADICIÓ O ESPORT?

Majoritàriament estan considerats un símbol català i tradició, però cada cop més, poden ser considerats un esport, a part de que per a fer castells necessites una preparació física important per aguantar el pes, tenir la flexibilitat i agilitat que es necessita i tenir el cos preparat per a aguantar els cops i les lesions també cada cop hi ha més competició, hi ha una calcificació i una normativa i tot s'ha tecnificat.

Es pot dir que per una qüestió sentimental i emocional són tradició i per la part física poden arribar a ser considerats esport. Aquestes són unes quantes definicions extretes del diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans que podem relacionar fàcilment amb els castells.

- Esport: Exercici corporal d'agilitat, destresa o força, que es practica individualment o en grup, amb intencionalitat lúdica o competitiva i seguint unes regles establertes.
- Competició: Manifestació esportiva consistent en l'enfrontament, individual o per equips, d'una sèrie d'adversaris, en una o més proves, per determinar-ne un guanyador.
- Tradició: Transmissió oral de pares a fills de fets històrics, de creences, de doctrines religioses, etc. | Allò que és transmès oralment de pares a fills. | Costum que ha prevalgut de generació en generació.
- Folklore: Conjunt de tradicions, de creences, de llegendes i de dites populars

El principal lema del fet casteller diu que els castells s'han de fer amb "Força, Equilibri, Valor i Seny", quatre mots fàcilment relacionables amb el món de l'esport però no oblidem que folklore, tradició i cultura són també tres paraules vinculades habitualment a la construcció de torres humanes.

Per a que esdevingués completament un esport fa falta que hi haguí un reglament escrit, el qual faria que es tingues que seguir de forma obligatòria, però els castells són molt subjectius i en el fons hi ha moltes formes de fer-los, no tothom puja igual ni es col·loca igual i això es una de les bel·leses dels castells que cada persona els pot fer seus.

El que no té lloc a discussió és l'agilitat, destresa i força necessàries. Així doncs es pot catalogar l'activitat castellera com a esport tradicional o esport folklòric.

Excepte en les dues diades de concurs, el de Tarragona i el de Torredembarra, no hi ha una puntuació clara però sí una dificultat definida. D'aquí que les actuacions es defineixin com a exhibicions i que les colles s'associïn en

coordinadores i no pas en federacions. Per tant, es pot dir que la pràctica castellera no es veuria reflectida en l'esport de competició sinó en l'esport lúdic.

PATRIMONI INMATERIAL DE L'HUMANITAT

La UNESCO va aprovar la inclusió dels castells a la llista representativa del Patrimoni Immaterial de la Humanitat el 16 de novembre de 2010. D'aquesta manera, els castells van adquirir una categoria universal.

El camí es va iniciar a Valls, l'abril de 2007, amb la celebració de la primera Nit de Castells, en què es va fer la primera proclamació pública d'aquesta aspiració. Aviat, la candidatura va aconseguir un bon suport social arreu del país, que es va traduir, entre d'altres, en una declaració solemne de suport per part del Parlament de Catalunya, amb la unanimitat de tots els grups polítics, l'abril de 2008. Posteriorment, l'Estat Espanyol va assumir la candidatura com a pròpia a proposta de la Generalitat de Catalunya. Va ser a la reunió del Consejo del Patrimonio Histórico, organisme integrat per representants de totes les comunitats autònomes, el juliol de 2009, que va donar llum verd a la candidatura dels castells. La demanda es va formalitzar amb la presentació, el 28 d'agost de 2009, a la seu de la UNESCO, a París, del Dossier de Candidatura dels Castells elaborat per la Comissió.

El fet d'estar inscrit a la Llista Representativa del Patrimoni Immaterial de la Humanitat no va aportar als castells més suport econòmic o material del que ara ja tenien. Però sí va comprometre a les administracions, tant catalanes com espanyoles, a vetllar per la bona salut dels castells. I, sobretot, és clar que aquest reconeixement internacional fa que la visibilitat i el prestigi dels castells augmenti espectacularment.

Castells
PATRIMONI DE LA HUMANITAT

L'EXPANSIÓ I L'EVOLUCIÓ DELS CASTELLS

Jornals:

La gran majoria d'historiadors castellers coincideixen a afirmar que durant la primera època dels castells els castellers obtenien una recompensa monetària que era mol minsa, els jornals. Els jornals baixos mai no van ultrapassar els deu rals durant el segle XIX, la subsistència d'una família obrera barcelonina, a mitjan segle passat, composta pel matrimoni i dos fills, exigia una despesa mitjana d'entre onze i dotze rals diaris. D'altra banda, la d'una família camperola d'iguals dimensions exigia un jornal mínim, l'any 1912, d'entre nou i deu rals.

idea de per on poden anar. A l'obra *Món Casteller*, podem trobar-hi algunes referències als preus que solien pagar-se per les actuacions en alguns indrets, especialment, a Vilafranca:

<i>Anys</i>	<i>Preu (en rals)</i>	<i>Indret</i>	<i>Motiu</i>
1857	1.500	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix
1858	1.500	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix
1859	2.000	Reus	Premi castell de 10
1859	1.300	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix
1865	1.600	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix
1880	2.600	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix
1884	400	El Vendrell	Subvenció ⁷⁵
1884	4.200	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix ⁷⁶
1890	2.400	Tarragona	Festa Major Sta. Tecla
1895	200	El Vendrell	Subvenció ⁷⁷
1896	2.000	Vilafranca	Festa Major St. Fèlix

Nombre d'integrants de la colla

Entre finals de la dècada dels 70 i dels 80 que va ser la època de més auge dels castells es probable que les colles més grans aconseguissin reunir unes 150 persones en les diades més importants.

Però altres fonts diuen que l'any 1883, en plena època d'or dels castells, només van anar 45 castellers vallencs a la Festa Major de Santa Tecla de Tarragona. En el diari *La Opinión* deia que no s'entenia perquè els que havien contractat la

colla vallenca només havien demanat la mobilització de 45 persones quan se'n necessita 90. Això demostra, en primer lloc, que eren pocs els castellers que es movien d'una actuació a una altra fora de la localitat. En segon lloc, confirma l'idea que la qualitat de l'actuació depenia del preu pagat, i quan més alt fos el preu, més homes es desplaçaven i més alts eren els castells. En tercer lloc, la plaça de Tarragona acollia grans diades. En quart lloc, sembla que aquella actuació no va ser gaire lluïda, segons les expectatives que s'havien creat.

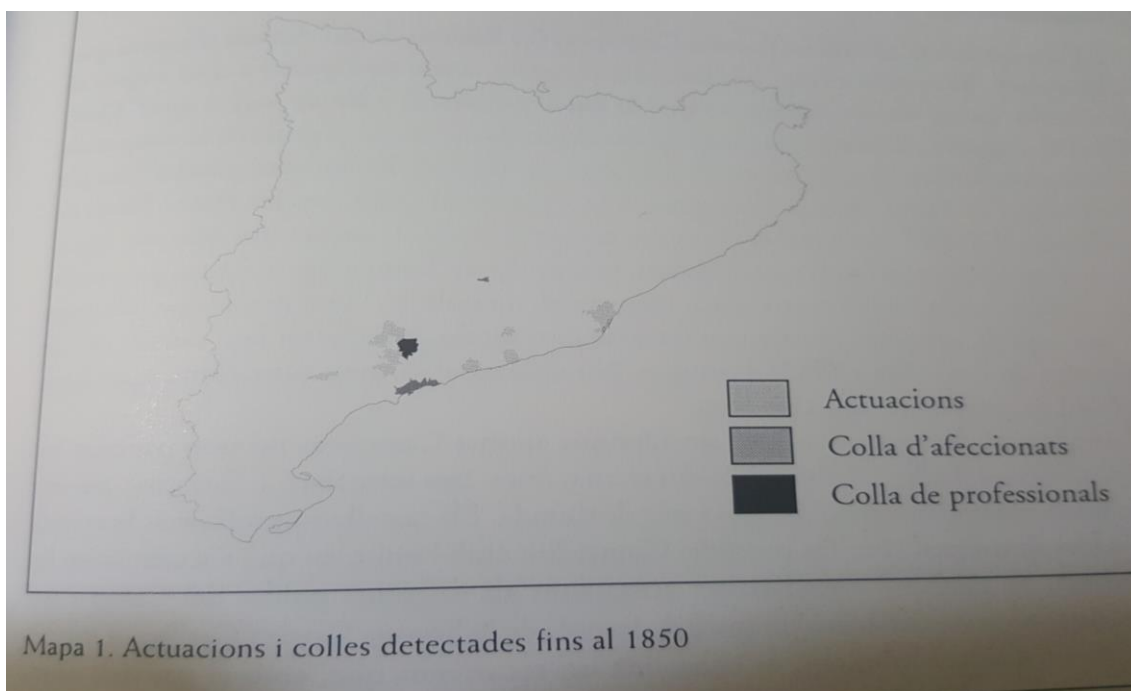
Per a que s'aconseguissin fer castells de 9 pisos es necessita molta més gent que 150 persones, unes 400 o 500, per això a part de la gent de la colla hi havia els aficionats, apassionats locals, que acostumaven a posar-se a la base dels castells: als llocs dels baixos, segons, crosses, contraforts o agulles, i a la pinya.

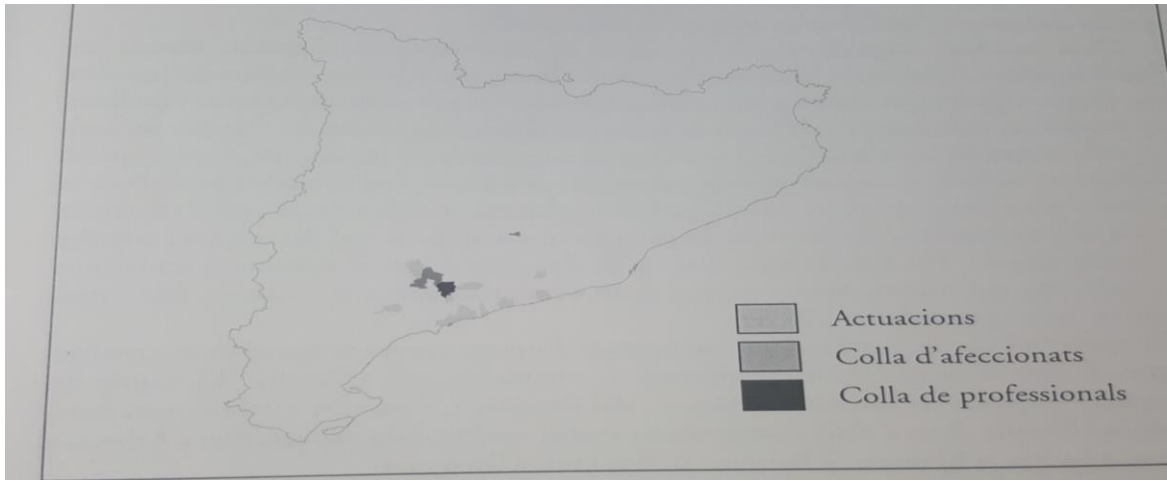
Quan un individu mostrava aptituds excepcionals per fer castells els de les colles vallenques intentaven fer-se'l seu. D'aquesta manera a les colles vallenques no només hi havia gent de Valls, sinó que, per a les grans actuacions, demanaven la col·laboració d'homes d'altres viles per tal d'aixecar castells més grans.

Durant tot el segle, l'afinitat amb una colla o altra per part dels afeccionats de cada vila va respondre sovint a motivacions no estrictament castelleres: els membres de la menestralia solien col·laborar i mostrar més simpatia envers la Colla del Roser, Colla Nova dels Xiquets de Valls, en canvi, els de la pagesia mostraven més inclinació pels de la Colla Muixerra, la Colla Vella. Els sectors més liberals acostumaven a donar suport a la primera, mentre la segona tenia més adeptes entre els sectors carlins i conservadors del Camp i del Penedès.

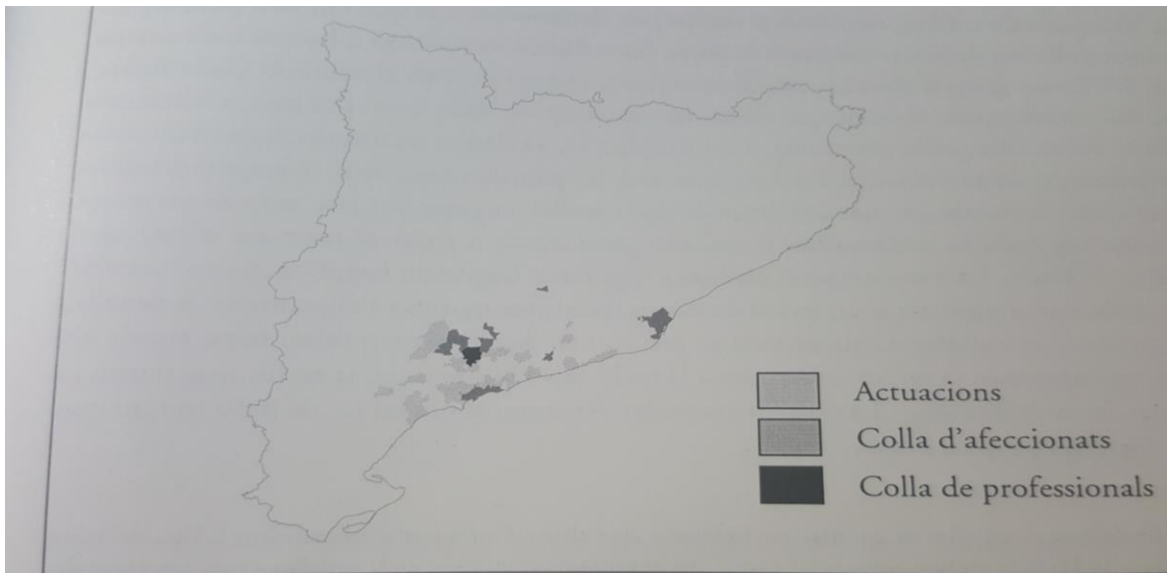
Territori

L'àrea castellera original s'emmarca, segons aquests mapes, en el quadre format per Valls-Montblanc, Vilanova i la Geltrú i Tarragona. Els únics indrets que queden fora d'aquest espai i també poden ser considerats històricament castellers són Barcelona, especialment els barris de Sants i d'Igualada. Aquest territori s'eixampla significativament amb la fi de la Tercera Guerra Carlina.

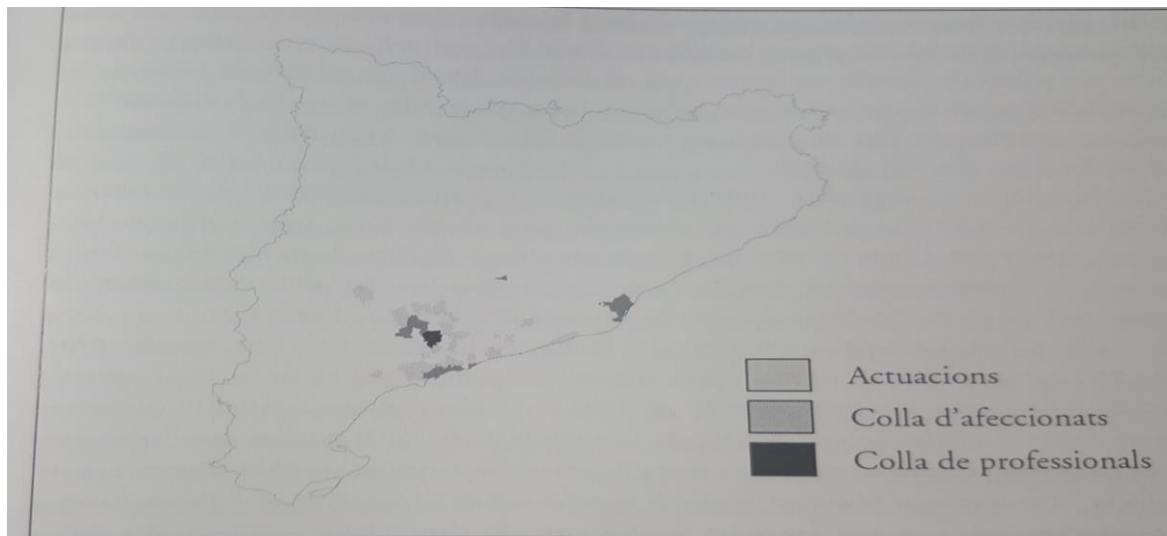

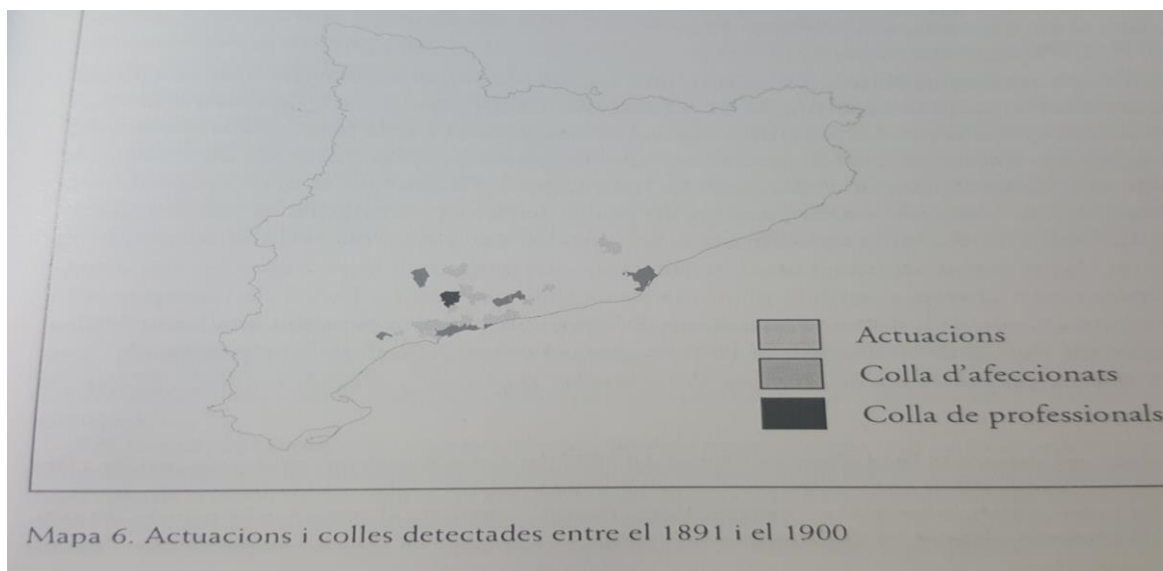
Mapa 3. Actuacions i colles detectades entre el 1861 i el 1870

Mapa 4. Actuacions i colles detectades entre el 1871 i el 1880

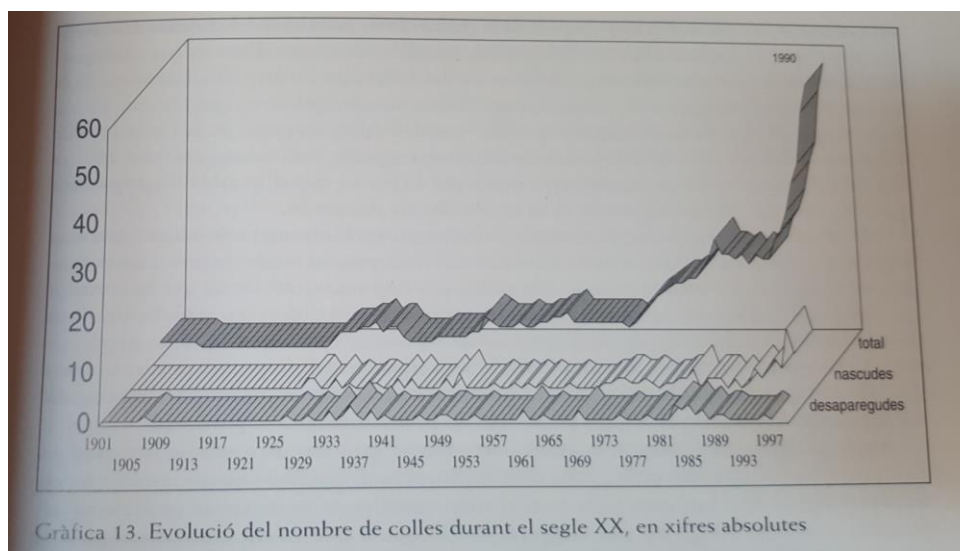
Mapa 5. Actuacions i colles detectades entre el 1881 i el 1890

L'augment de les colles castelleres al segle XX

En aquesta gràfica podem observar l'evolució ascendent de les colles castelleres al llarg d'aquest segle. També s'hi inclouen dues evolucions referides al nombre de colles nascudes i desaparegudes cada any.

Tal com ens mostra la corba més fosca, durant tot el segle el nombre de colles castelleres es manté més o menys estable quatre, cinc, sis... màxim nou. L'evolució ascendent, s'inicia de manera evident a finals dels 60 principis dels 70, coincidint amb certa obertura política de la dictadura franquista i amb cert afany reivindicatiu. En aquell moment la formació de les colles castelleres passava per ser una via de recuperació d'elements d'identitat en un context general en què la societat catalana es redefinia a ella mateixa. Passa de 7 colles el 1971 a 24 el 1982. Uns anys més tard passa de les 20 colles l'any 1990 a les 51 el 1992.

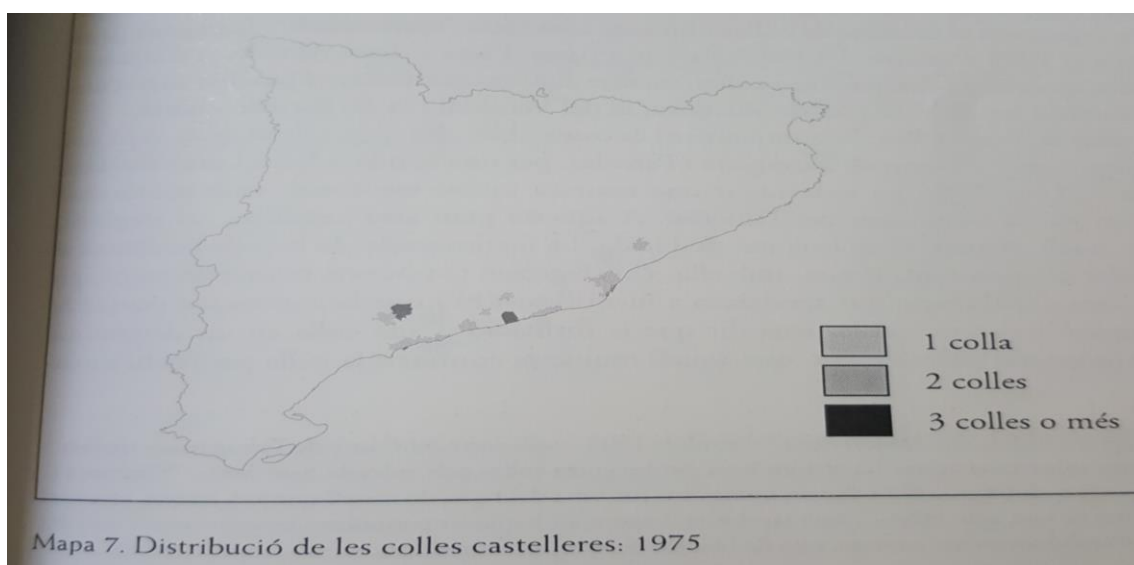

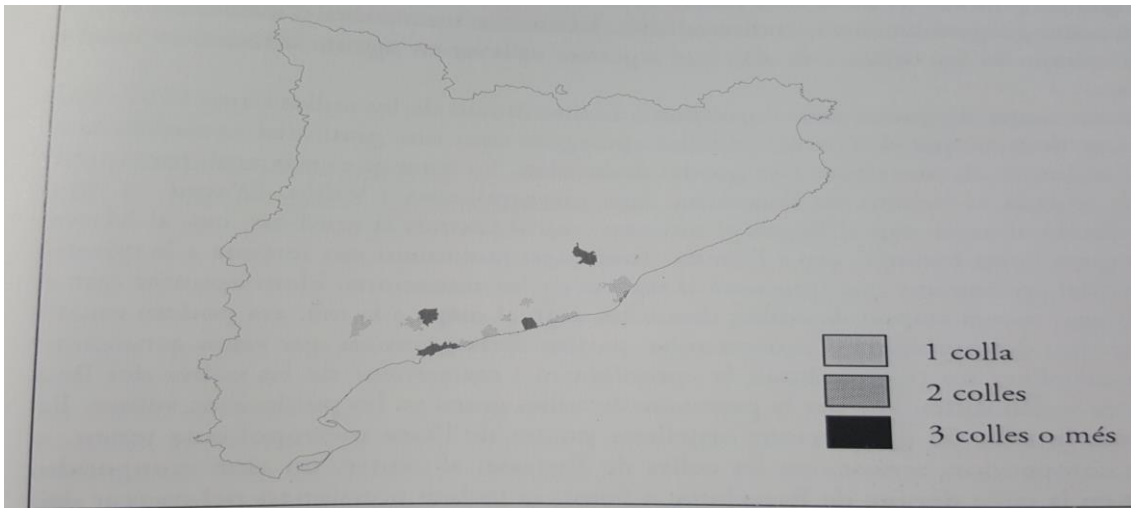
Expansió territorial de les colles

La majoria de les colles s'han mantingut, fins al 1990, en els límits del que eren les àrees "tradicionalment" castelleres: Camp de Tarragona i Penedès i Barcelona, amb una excepció, la consolidació de Terrassa amb dues colles l'any 1980. Tarragona passa d'una colla el 1975 a quatre el 1990 i Vilafranca passa a dues colles. Allò que inicialment eren dos nuclis diferenciats l'any 1995 ha esdevingut una mateixa unitat territorial i cal afegir un nucli naixent, el de la ciutat de Lleida.

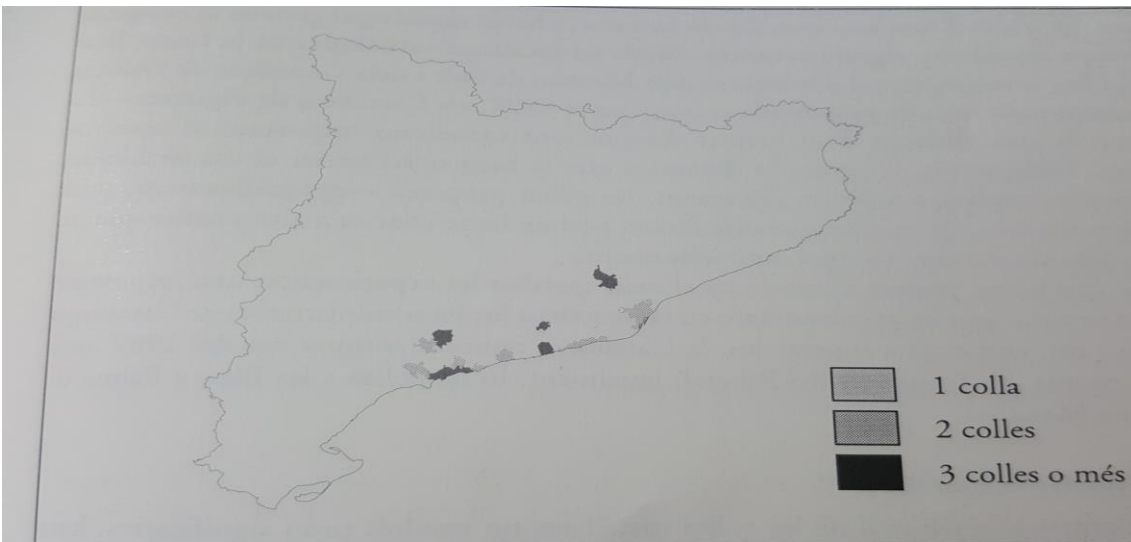
L'any 1997 la zona que creix amb més intensitat és la situada al voltant de Barcelona. L'expansió territorial del món casteller ja començat a formalitzar-se per les comarques gironines.

Es pot afirmar que el món casteller ha experimentat una important expansió territorial que es va consolidant en els mateixos límits administratius de Catalunya i que, fins hi tot, comença a superar-los. La Catalunya francesa compta des de 1997 amb una colla pròpia, els Castellers del Riberal; igualment, hi ha colles a les Illes, a Palma de Mallorca i a Manacor.

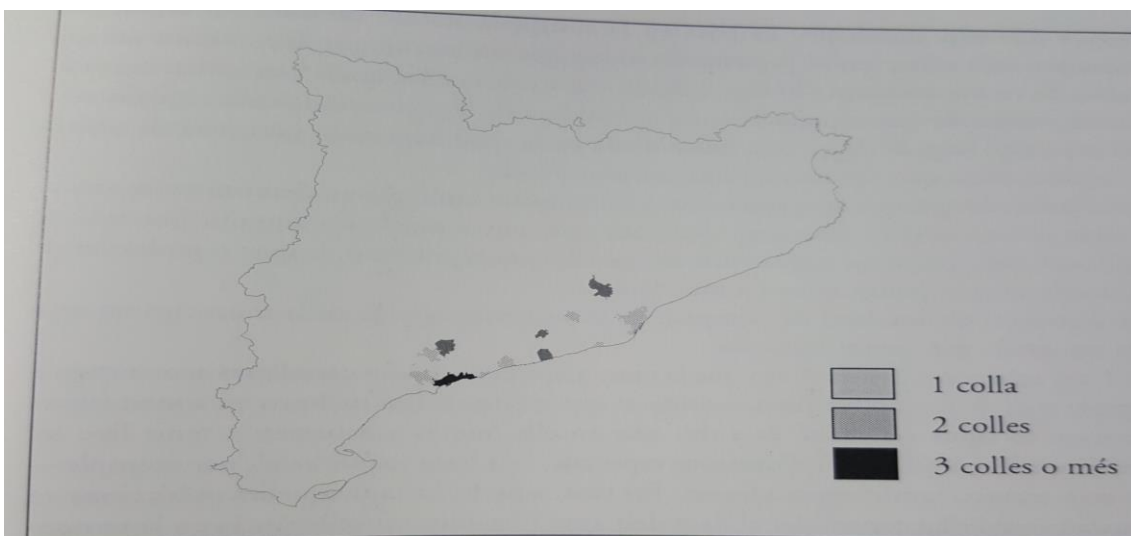

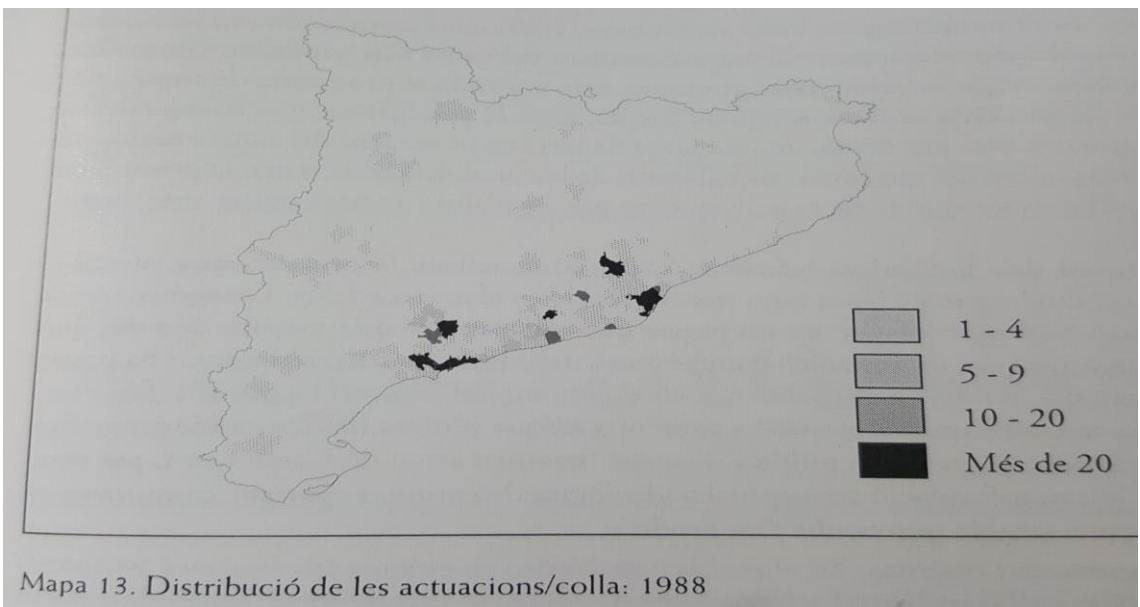
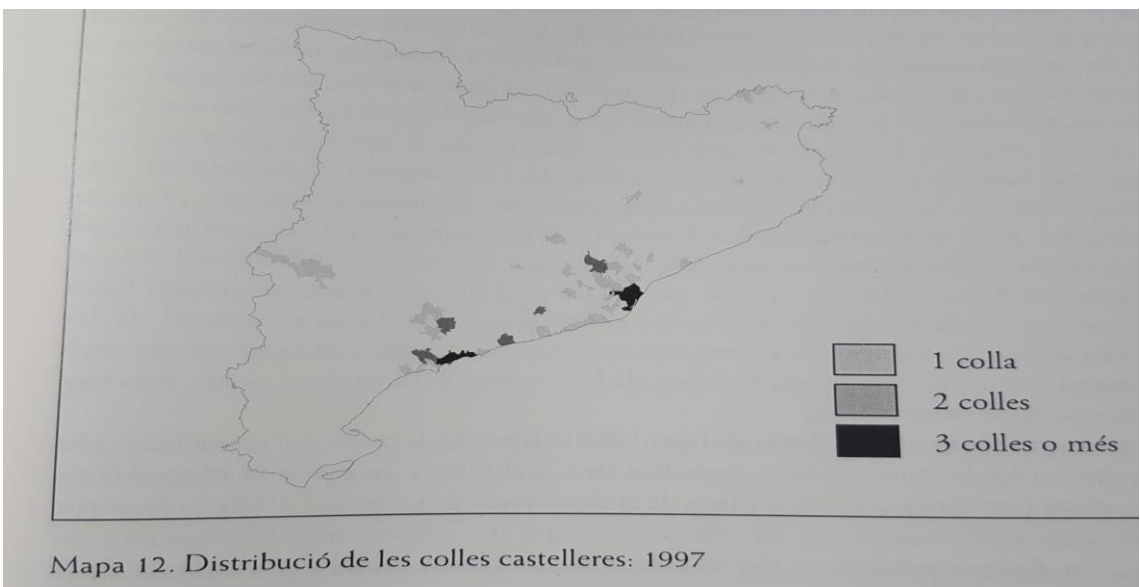
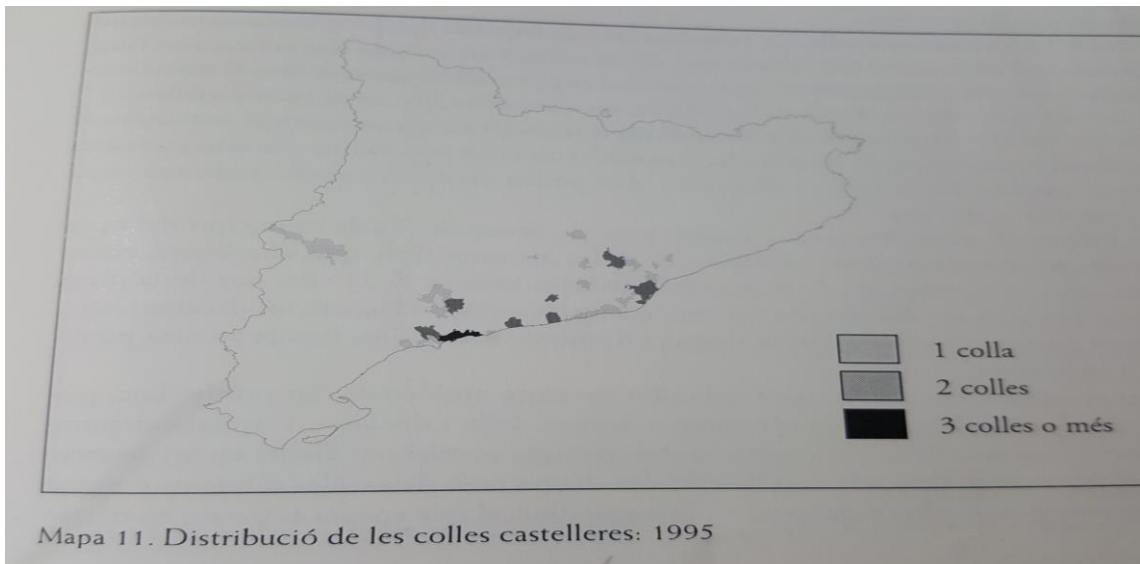
Mapa 8. Distribució de les colles castelleres: 1980

Mapa 9. Distribució de les colles castelleres: 1985

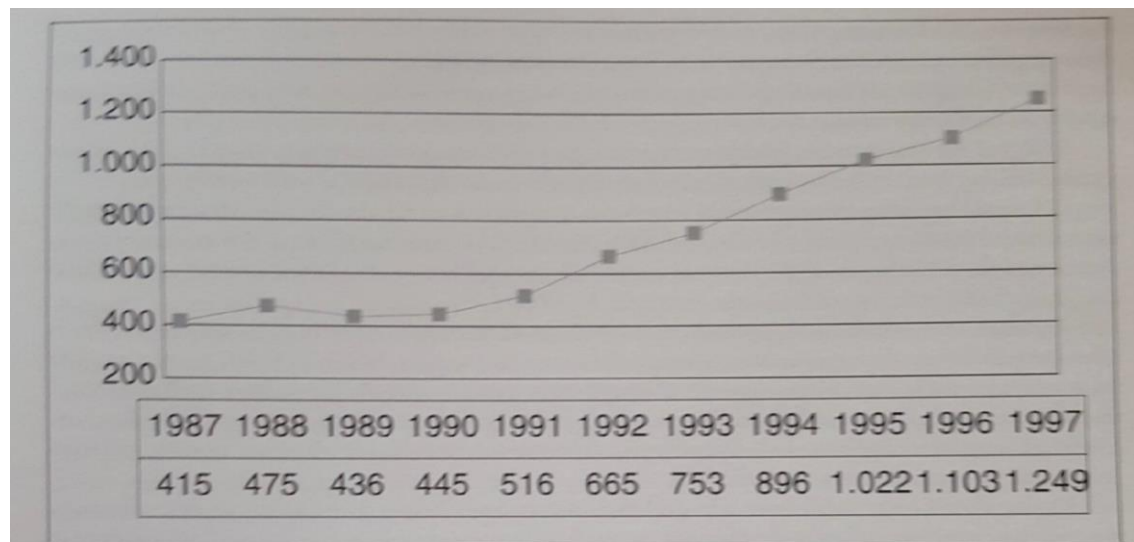

Mapa 10. Distribució de les colles castelleres: 1990

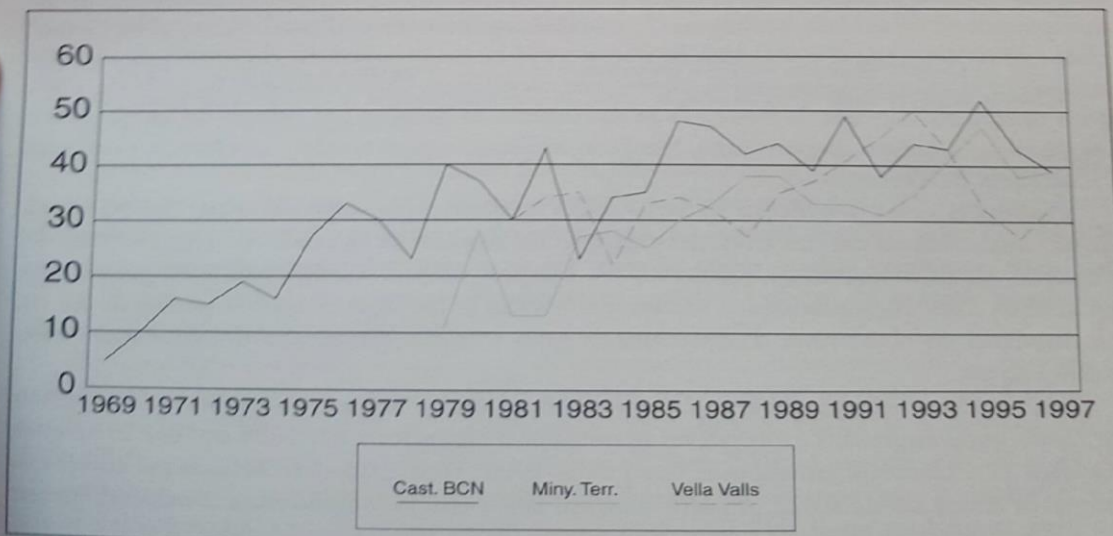

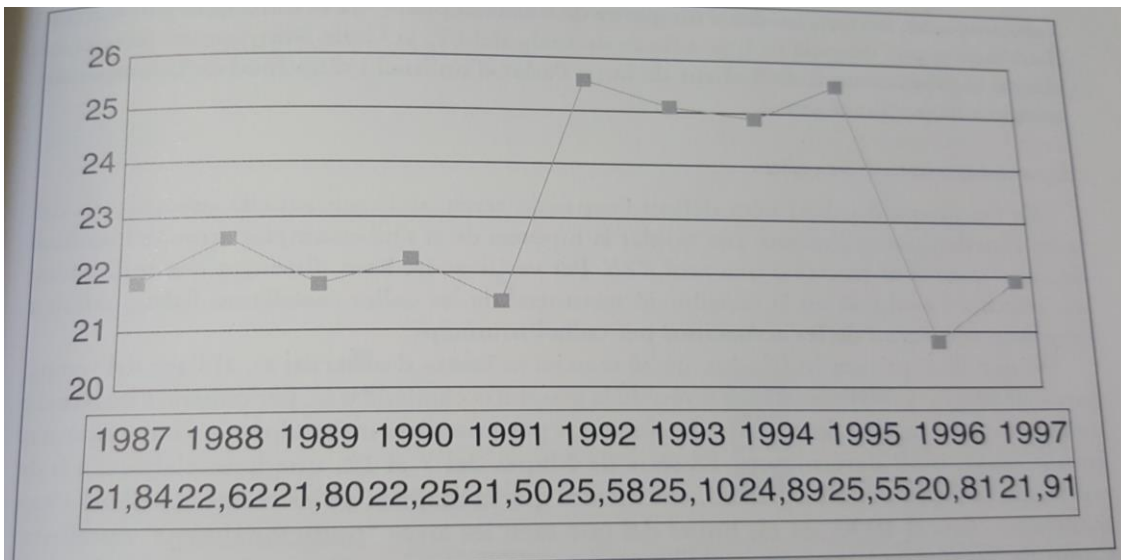
Mapa 14. Distribució de les actuacions/colla: 1996

Gràfica 15. Evolució del nombre anual total d'actuacions des del 1987 ençà, en xifres absolutes

Gràfica 16. Evolució del nombre d'actuacions de Castellers de Barcelona, Minyons de Terrass i Colla Vella dels Xiquets de Valls, en xifres absolutes

Gràfica 17. Evolució de la mitjana d'actuacions per colla des del 1987 ençà, en xifres absolutes

CONCLUSIÓ

La conclusió que podem extreure del meu treball no és altra que una clara evidència de el gran èxit i la gran expansió que han tingut els castells al llarg del temps. De passar de ser una manifestació religiosa del Magreb a una forma de guanyar diners per la família al segle XVIII, i fins arribar a ser una afició sense anima de lucre en la qual, una sola agrupació, pot arribar a moure cinc centes persones fins a qualsevol lloc del món per fer castells.

A part és una clara representació d'una identitat catalana ja que tot hi que fa poc que es fan per tots els llocs del món, els castells sempre han sigut i seran relacionats amb Catalunya.

Però tot hi haver fet aquest, o qualsevol altre, treball d'aquest tema no crec poder ser capaç de representar realment el que signifiquen els castells per una persona que de veritat els sent. I el meu consell per a totes les persones que llegeixin aquest treball és que si tenen l'oportunitat d'anar a una plaça castellera o d'arribar a fer-ne mai que ho facin, que no es defraudaran, ja que es un únic i enorme sentiment que només es pot aconseguir vivint-ho.

BIBLIOGRAFIA

Articles de pàgines i llocs web:

http://www.ara.cat/castells/cronica-diada-castellera-sant-joan-valls_0_1601240004.html

<http://www.naciodigital.cat/atorredelpalau/noticia/52975/sis/castells/nou/vist/diada/festa/major/terrassa>

<http://www.collavella.cat/la-colla-vella/>

http://www.ara.cat/castells/Santes-aixequen-llisto-casteller_0_1619238218.html

http://www.ara.cat/castells/Tarragona-gaudeix-Sant-Magi-extraordinari_0_1634836631.html

https://ca.wikipedia.org/wiki/Diada_de_Sant_F%C3%A8lix_2016

http://www.cccc.cat/continguts/actuacions/concurs-torredembarra-16_8826_53

<http://www.btv.cat/btvnoticies/2016/09/24/castells-nou-colles-locales-protagonitzen-diada-llarga-merce/>

<http://delcamp.cat/diaricasteller/noticia/1379/la-classificacio-completa-del-concurs-de-castells-2016>

<http://www.capgrossos.cat/>

<http://www.lavanguardia.com/local/terrassa/20161120/412007282358/actuacion-historic-minyons-terrassa.html>

<http://blogspersonals.ara.cat/gammaextra/2011/02/10/esport-o-folklore/>

Llibres:

SUÁREZ-BALDRÍS, Santi. *La construcció mediàtica del fet casteller*. Valls, 1998.

SOLER, Guillermo. *El periodisme casteller: un cas d'identitat*. Tarragona, 2004.